

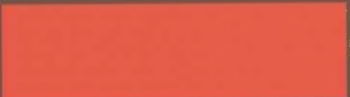
92 59
и 74 --
75

ерич Меллов

В а ш и
З н а й о м и

284

об

СЕРГІЙ ЧМЕЛЬОВ

9 91.75

2 75

ВАШІ ЗНАЙОМІ

(ГУМОРЕСКИ)

~~6094~~

250068

14806.7
5881-80.4.

РЕДАКЦІЯ 1935

Відділ видавничої справи
Державного видавництва України

СПЕЦФОНД
Вінницької обл.
Бібліотеки
ім. Тимирязєва

ВЕРЕСНЯ 1937

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ
ХАРКІВ

1930

Бібліографічний опис цього видання вміщено в „Літописі Українського Друку“, „Картковому Репертуарі“ та інших покажчиках Української Книжкової Палати.

„Укрполіграфоб'єднання“
Третя Друк. ім. Фрунзе
Харків, Донець-Захарж., б.
Укрголовліт 60-д
Зам. 1407. Прим. 5.000
Б_р — 4 арк.

*Обкладинка художника
Б. Фрідкіна*

ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ

Одверто кажучи, я не люблю читачів — способи читати у них чуднуваті.

От придивіться, як читають ваші знайомі і ви одразу ж зрозумієте, в чім тут річ.

Клясиків, наприклад, читають завжди лежачи, здебільша після смачного обіду, коли очі в читача мимоволі заплющуються.

— А продивлюсь но я громадянина Тургенева, — думає такий читач, смачно позіхаючи, — пам'ятаю, читав я ще до революції його роман „Накануне“... Івана Купала — здається. З огоньком написано.

Через десять хвилин з-під Тургенева (що з рук читача вже встиг переміститися на його голову — для захисту від мух) лунає приємного тембру хропіння з легким носовим присвистом.

Це визначає — „Тургенева вже прочитано“.

Книжки для легкого читання „споживається“ інакше: їх читають, завжди сидячи, з низько схиленою головою, з вухами, щільно затуленими руками, і горе тому, хто наслідиться перервати це захоплене заняття!

— Чортзнащо! — кричить тоді читач роману „Любов негра або 3.000 метрів під водою“. — Бігають тут, наче коні, рипають дверима! Ніяк не дають зосередитись!

А от спробуйте потурбувати „клясичного“ читача: він навіть буде радий, що ви перервали його читання.

— Так ти бачив в опереті Зінку з Жоржиком?— радісно кричить він, закриваючи книжку. — Не може бути! Значить Зюбанову — „гарбуз“? Ото, брате, здорово! Ха-ха-ха!

І в такт голосного сміху безпритульний Тургенев буде безпорадно стрибати на читачевому животі, поки не югне під ліжку на старі брудні черевики.

Щодо віршів то їх часто читають навіть стоячи і з такою поспішністю, з якою актор проглядає роль, коли помреж гукнув до нього: „Ваш вихід!“

* * *

От вийшла в світ моя книжка.

І я сиджу тепер і міркую: як її читатимуть: лежачи? стоячи? сидячи?

— Е-ех, шановні читачі! Читайте краще лежачи. Вам — однаково, а мені все таки радість:

„Читають, наче клясика“.

Автор

СЦЕНАРИСТИ

Прочитавши в газеті, що ВУФКУ оголосило конкурс на кращий сценарій, вся сім'я Бирдіних захвилювалась.

— Та це ж виходить, що люди даремно гроші роздають,— знизав плечима Павло Григорович.

— А звичайно,— піддержав його Тарас Сергійович.— Написати сценарій — це ж раз плюнути!

— А знаєте що?— запропонувала Наталка,— візьмімо справді всі участь у цьому конкурсі.

— Більше,— додав Мишко.— Напишімо зараз три сценарії, щоб одержати всі три премії.

— Правильно! Правильно!— закричали всі разом.— І щоб не прогавити термін — зразу ж почнімо й писати.

— А як же гроші розподілимо?— запитала Галинка.— Я гадаю рівно всім.

— З якої речі?— відгукнулась Наталка.— В тебе он усе є: і сумочка модна, і „лодочки“ лякові, а в мене аж нічогосінько. Я більше, ніж ти, нуждаюсь; значить, мені треба більше грошей дати.

— А дулі не хочеш?— запитав Мишко.— У тебе лодочок немає, а в мене — штанів. Що ж важливіше? Ні, мені обов'язково треба з конкурсних грошей одяг купити.

— Нічого подібного! В тебе штани вже є: чорні „в полосочку“. Ти в них вільно можеш гуляти з своєю любою Катериною.

— А ти, гадаю, і без лодочок можеш легко заробити собі аліменти.

— Та замовчіть бо, сороки! — застукав кулаками по столу Павло Григорович. — Не забувайте, що перша премія — 3.000 крб., друга — 2.500 і третя — 1.500. Таким чином, ми заробимо 6.750 крб. Це ж сума! А тому не хвилюйтеся: всім вистачить. Тепер краще обміркуймо теми. Я пропоную написати кінокомедію, змалювати якунебудь пригоду, що трапилася з кимсь із нас. Та от, наприклад, змалюймо, як наша Галка в минулому році познайомилася в клубі з якимсь хлопцем, а той, проважаючи її додому, стяг з неї пальто й зник. Мені здається, це дуже гарна й смішна тема.

— А по-моему, — спалахнула Галина, — це дуже дурна і зовсім не смішна пригода. Я радила б тобі, Павлушо, краще змалювати, як позавчора у тебе в трамваї кишеню вирізали.

— От і дурна! — образився Павло Григорович. Що ж тут гумористичного, коли якась наволоч накрила мене на 23 карбованці?

— А як з мене пальто зняли, то це хіба смішніше?

— Та нубо, не сваріться, — крикнула Наталка. — Та ми зроду нічого не напишемо. Отже, візьмімо для першого сценарія пригоду, коли Мишко замість горілки випив склянку гасу.

— А ти розумнішого нічого не вигадала? — відгукнувся Мишко. — Тоді я знаю сюжет кращий:

щоб випроводити з дому одну дівчину, її брат пише їй любовну записку, де призначає побачення в парку. Дівчина, гадаючи, що все це правда, їде туди і стирчить там, мов дурна, аж до вечора.

— А в цей час її брат,— з запалом продовжувала Наталка,— залишаючись сам один, крутить любов з служницею.

— А ти бачила?— аж підскочив Мишко.

— Не бачила, так люди казали.—

— Люди? Та хіба ж Галька людина?—

— Що?— втруtilась Галинка.— Я по-твоєму не людина? А ти ж хто, аліментнику нещасний!

— Брешеш, я нікому не плачу аліментів, а от ти, так з двох одночасно гребеш: і з Івана Захаровича з Коробкіна.

— Невже?— задивувався Павло Григорович:— її при таких прибутках ти, Гаю, вже другий місяць не платиш мені за освітлення?

— Й-же богу, він бреше. Я одержую тільки з Івана Захаровича. Я це можу довести.

— Прощу в моїй квартирі не скандалити!— не витримав Тарас Сергійович.

— Вона така твоя, як і моя!— відповів за всіх Павло Григорович.— Цей будинок, за заповітом, мусив бути Наталчиним, а це ти, стерво, відговорив батька.

— А! так я вже, виходить, і стерво?!

— Ну да, справжнісіньке! То будинок замотав, а то, бачте, конкурса вигдав. Пишіть, каже, діточки, а я потім піду, одержу гроші та й проп'ю їх.

— Що таке?! — скипів Павло Григорович, — ти вже й за конкурс мені дорікаєш? Живеш у моєму будинку, ні за воду, ні за клозет не платиш та ще й розоряєшся? А ну, Мишко, придерж, я його, сучого сина...

Через два тижні результати конкурсу оголошено в камері народнього суду.

Перша премія: Павло Григорович — 10 днів БУПР'у.

Друга: Тарас Сергійович . . . — 5 „ „

Третя: Наталка . . . . . — 2 „ „

Більше в сім'ї Бирдіних конкурсами не цікавилисьь.

„БЛИСКУЧИЙ КЕРІВНИК“

Подекуди профорганізації не приділяють належної уваги соцзмаганню і в цій важливій справі плентаються в хвості.

Представник профспілки Крутихвіст поправив рогові окуляри, висякався і, заплющивши очі, наче соловей підчас співу, почав:

— Товариші! Великі завдання індустріялізації вимагають великої уваги й напруження всіх наших сил. Ми свідки великої доби, яка... та - та - та, тра - та - та (хвилин десять Крутихвіст цитував газетні передові). А тому, беручи на увагу і не жалкуючи витрат, наша славна спілка доручила мені (урочи-ста павза) оголосити першу бригаду вашого за воду — ударною бригадою.

Голосний регіт слухачів вкрив останні слова оратора. Здивований Крутихвіст трохи не проков-

тнув свою хустку. От тобі й ентузіязм робітничої маси! Замість плескати і кричати „вра“— вони глузують з його слів.

— Товариші!— закричав Крутихвіст.— Я зовсім не розумію вашої поведінки. Чого ви смієтесь?

— А того,— відповіло разом кілька голосів,— що перша бригада вже два місяці працює, як ударна.

— А-а...— простяг був Крутихвіст, але потім знайшовся і хутко проказав:— Вибачте, товариші. Я помилився. Від імени спілки я оголошую ударною не першу, а другу бригаду.

Знову регіт:— І тут спізнився. Друга бригада теж працює вже ударною!

— В такому разі,— промимрив спантеличений Крутихвіст,—оголошую ударним увесь ваш цех!

— Ха-ха-ха! — залунало навкруги.— Наш цех уже тиждень, як перейшов на ударну роботу.

— Ну, то нехай,— закричав Крутихвіст,— ударним цехом, крім вашого, буде і мартенівський!

— Спізнився, голубе! Цей цех першим перейшов на ударну.

— Ну, тоді — ковальський цех,— не здавався Крутихвіст.

— Теж спізнився.

— А слюсарний?

— Так само!

— Столя...

— Так само!

Крутихвіст витер хусткою піт, що градом капав з його обличчя, і прохрипів:

— Тоді від імени нашої спілки... оголошую ударним.. увесь ваш завод!

Дружній регіт знову залунав у залі.

— Голубе!— наш завод уже три дні, як оголосив себе за ударний. Про це вже і в газетах писали.

Крутихвіст голосно гикнув і непритомний упав на підлогу.

Викликаний заводський лікар констатував велике недокрів'я через непомірне вживання циркулярів та занадто довге перебування в зіпсованому повітрі кабінету.

ДОСПІВАВСЯ

(З нотаток провінціального Шаляпіна)

Співав князя Ігоря. Після вчорашнього дуже хрипіло в горлі, а під кінець навіть і „півня“ пустив. Директорові пояснив, що це я зробив навмисне, „для ідеології“— хотів, мовляв, показати публіці, що князі з перепоею завжди хрипіли. Ох, дивись — каже — як би тебе цей реалізм у кальошу не посадив. Брехня — не перший же рік так працюємо.

Співав у церкві колишніх „Сорока мучеників“. Кажу „колишніх“, бо тепер церкву називають „храмом сорока двох мучеників“, тобто, до сорока старих мучеників залічують ще двох нових: попа та диякона. І дійсно,— мученики. Справи їхні більше, ніж сумні: аншлягів немає навіть на Великдень. Але нічого, сподіваються, що, може, хоч добрим хором публіку приваблять. Платять справно.

Випадково попав на загальні збори (не вистачало трояка на похмілля, так забіг позичити). Обговорювали келдоговір. Слухаю, оголошують пунктик: всім артистам опери категорично забороняється співати в церквах. Ну, тут я вже не витримаю. — Я не згоден, — кричу. — Якщо й забороняти, так тільки тим, хто сильно-ідеологічні ролі веде, а мене особисто це не повинне стосуватися. Я й на сцені граю виключно позбавленців: князя Ігоря, офіцера Томського. Ба й більше: я мало не щодня показую в театрі представників культу: в „Аїді“ — жерця, в „Борисі Годунові“ — ченця, в „Севільському цилюрнику“ — патера Дон-Хозе.

— Це все одно, — відповідають. — Не можна сполучувати радянський театр і церкву.

Я тоді свій головний козир: реалізм. Вивчаю, мовляв, ченців та попів для театру. Засміялися й почали голосувати. „Проти“ був тільки один я.

Співав у „Сорока двох мучеників“. Було якось не по собі. Коли виходив, сказав церковній адміністрації про заборону. Співчують, але радять продовжувати. За риск — кажуть — ми вам набавимо, а взагалі „бог не без милости“. Та воно, дійсно, „на бога надійся“, але... й на спілку поглядай. Ну, та — що буде, те й буде — співатиму далі. Брехня, не виженуть.

Співав у „Винувій кралі“ офіцера Томського. В антракті в мою убиральню зайшла графиня і сказала, що місцевком робить мені зауваження з по-

передженням. Графиня — голова місцевкому, а тому, звичайно, не жартує. Невже таки дізналися про „Сорока двох мучеників“? Пив до ранку.

Співав у соборі. Був храм, а тому мене запросили сюди „на гастролі“. Після вчорашнього в мене була така октава, що я ревів, немов „лев, іскій кого поглотіті“. Сам реву, а в голові думка: а чи не дізнаються?— і це до того мене нервувало, що я замість „возведох очі моя“, трохи не бабахнув з „Демона“ — „проклятий мір, презрений мір“!

І справді проклятий. Вигнали без жадних розмов. А все місцевком. Ех, „камо пойду от духа твого і от ліца твого — камо бегу“...

Співав на базарі „Сербіяночку“. Якась старушенція дала копійку, а громадянин з текою, посміхаючись, сказав: „З таким пропойним басом вам би тільки на криласі співати“. На криласі! А де ж ти його візьмеш, коли собор під клуб закрили, а „Сорок двох мучеників“— під трамвай: для нової, значить, лінії зносять. Ех, доспівався я, голубок, до самісінької ручки!

ХОРОБА ЗРОСТУ

„Чи я, мамо, недоріс?
Чи я, мамо, переріс?“

Брехати не буду: пальто в мене є. І не погане пальто. На ваті. З коміром. І ношу я його не так, щоб вже давно — ну, років з п'ять, не більше. А от

піді ж ти — сміються! В редакцію зайдеш — регіт. З якого, кажуть, музею ви цей експонат на себе нап'яли? Ач, як всіма кольорами грає — прямо дивитись приємно. Ну вилаєш, звичайно, з пересердя і швидше змиваєшся. А потім ідеш і думаєш: а мо справді пальто в мене вже не той? І починаєш придивлятися: як реагують на мій одяг люди. Справді — сміються. Приятельку зустрів, ну прямо падає од сміху. Раніш я думав, що це од моїх дотепів, а воно — бач, від пальта. В цербкоопі теж; прикажчик посміхнеться індиферентно та обов'язково замість консервів гнилі яблука простягає. А касирша, так та завжди „здачу“ такими мідяками дає, що на них і дивитися гидко.

Ну, кінець! — гадаю. Будь-що-будь, а куплю собі нове пальто. Не можна ж: член спілки, а ходжу обідраний, немов тільки но вчора „робу“ скинув. Не позбавленець же, слава тобі, господи! Ну, одержав це я, значить, гонорар, аванса виплакав і до цербкоопу.

— Будь ласка,— кажу,— на ваті і з коміром. Нового пальта захотілося.

— Цілком — хе-хе — законне бажання,— відповідають і — чирк з вішалки: будь ласка, приміряйте!

Одягаю. Дивлюся у дзеркало. Що за чорт? Рубака по лікоть, поли вище колін.— Вибачте,— кажу— Ви мені піджак дали.— Що ви! — сміються.— Коли ж піджаки на ваті та ще й з котиковим коміром шилися? Це справжнісіньке пальто. Дєрньє крик, як хочете знати.— Та це, дійсно, не пальто, а крик,— згоджуюся,— але тільки дайте мені щось інше, без

крику.— Тоді, — каже прикажчик, — пропоную вам взяти ось це. Дуже добре пальто. Я надів, підходжу до дзеркала і... трохи не впав: справжній батюшка! Поли на підлозі лежать, рукава на півметра більші, ніж треба, і, взагалі, бовтаюся я в цьому одягові, немов горошинка у стручку. Це, мабуть, — зідхаю, — ви на переростка, на Голіата шили, а мені воно, самі бачите, ні до чого.

— От ви кажете: на Голіата, — підійшов до нас завідувач. — А хіба не буває хвороби зросту; наприклад, слонової хвороби, абож, навпаки, — карликової? Буває ж? А раз так, то ми повинні обслуговувати всі шари людности. — Та це все так, — мало не плачу, — а що ж робити нормальній людині середній на зріст? — А я знаю? — знизав плечима завідувач, — не ми ж винні, що у вас середній формат. І щоб вам було, громадян, трошки недорости абож перерости. Тоді — будь ласка: „Вибирай — не хочу“.

— А коли ж, — питаю, — у вас середні пальта будуть? — Не могу сказати, — відповідає. — Навідайтеся в кінці лютого, а то краще зайдіть всередині липня; великий вибір теплої одягу буде. — Так невжеж, — благаю, — у вас нема хоч одного пальтечка мого розміру? — Та брехати не буду, — каже прикажчик. — Залишилось одно. І саме на вас. Середнього масштабу. Тільки ціна трохи вища од середньої: 275 карб.

Намацав я в кармані відкладену на пальто сотню і, боячися, щоб продавець не намовив мене купити це пальто, я блискавкою вилетів з крамниці.

О, моя мила, добра мати! Навіщо ти породила мене такою, середньою на зріст, людиною? Краще б мені, мамо, було перерости, як Голіат, або ж недорости, як ліліпут, ніж залишатися таким „штан-дартом“.

А все таки, товариші, я не підупав духом: на всю сотню накупив облігацій і тепер чекатиму пальта до кінця лютого або ж до середини липня. Проте, ця справа може розв'язатися і скоріше: наприклад, я виграю п'ять тисяч і тоді одразу ж куплю собі в цербкоопі „дерньє крік“ за 275 карб.

А покищо, я ходжу в своєму „експонаті“.

ЛІБЕРАЛ

— Я, звичайно, проти стінгазети нічого не маю, навпаки, — сказав секретар Правління. — Розчищайте там на всі підбори, кого вам завгодно, бичуйте непорядки всілякі і, взагалі, як це у Чехова сказано: „Сейте разумное, вечное“... Будь ласка! Але ж перше, ніж повісити газету, давайте її мені на перегляд. Не подумайте, товариші, що це цензура — боронь боже! Просто так, по-дружньому. Гаразд? — Хоч це і не той, — знизала плечима редколегія, — а проте, нехай буде по-вашому, — проглядайте.

Через хвилину секретар цокнув пальцем по малюнку і сказав:

— Це ви директора Івана Єлпатовича намалювали? Чудово! Прекрасно! Прямо, як живий. А під

ним що? „Вельмишановний гр-н Запяткин, що любить ганяти кур'єрів у своїх особистих справах“, Ха-ха! Тонко підмічено. Ловко! Тільки, бачите. Іван Єлпатович людина нервова: побачить такий малюночок та й буде на мені злість зривати. Ще подумає, що я й темку цю дав. Не за нього, старого чорта, за себе прошу: зніміть до біса цей малюнок! Не підкладайте мені свині, братці.

— Нічого не вдієш, — зідхнула редколегія, — коли ви вже так боїтесь — гаразд, знімемо.

— Потім от далі, — сказав секретар, — у вас заміточка про жінку нашого завгоспа йде: „Катається, мовляв, ця пані на державних конях і вдень і вночі“. Заміточка, звичайно, прекрасна; стиль, прямо скажу, тургеневський, але, простіть мені, вона навряд чи може піти.

— Чому ж саме? — здивувалася редколегія.

— А тому, що жінка завгоспа їздить з особистого дозволу Івана Єлпатовича і — ви розумієте? — може зчинитися буча. До того ж і з Варварою Петрівною я в дуже гарних стосунках; навіть кум, коли хочете... Словом, зніміть, ради христа, цю бузу. Щонебудь вставте.

Редколегія поморщилась, але замітку зняла. Чорт, мовляв, з ним! Матеріялу вистачить.

А секретар, тимчасом, на вірш уже націлівся:

— Краса! — заголосив він. — Не вірш, а музика. Прямо вік би читав! Куди Пушкінові!

— А потім скажете: зніміть! — ехидно примуржилась редколегія.

— Що ви, що ви! — обурився секретар. — Хіба в мене підійметься рука, щоб викинути таку красу? Ні за що! Вірш, безумовно, піде, але з невеличкими, майже непомітними, змінами: замість прізвища головбуха — поставте просто „дехто“, а замість „розтратив“ — „витратив“. Або, знаєте що: замініть цю ерунду якимнебудь іншим віршем, хіба мало всяких.

— „Птичка божія“, наприклад? — ехидно хихкнула редколегія.

— „Птичка“! — жажнувшись підскаочив секретар. — Та чи знаєте ви, що це ж вийде прямий натяк на нашого завклубу. Пурхає, мовляв, як птичка, а в клуб і носа не показує. Це, звичайно, вірно, але не можна ж, громадяни, з усього фарсробити. Не ходить — і чорт з ним! Навіщо ж з людиною відносини псувати, коли в нього, до того ж, і сестра моя бібліотекаркою працює. А ви — „Птичка“...

Через кілька хвилин від стінгазети залишилася сама тільки назва: „Вентилятор“.

— Назва, дійсно, прекрасна, — сказав секретар, кидаючи в кошик останню замітку. — Але, вибачте, вона дуже антирадянська. Ну, справді: республіканська установа, на чолі її — сам Іван Єлпатович і — на тобі! — „Вентилятор“. Йй-богу, це звучить якось провокаційно: от, мовляв, у нас така духота, що нам обов'язково потрібно вентилятора. А на дідька він, коли в нас, завдяки директорові, і так повітря чудове, а ви... Змініть!

І, відліпивши заголовка, секретар із задоволенням помацав руками чисту дошку...

ДЗВОНИТИ ЧИ СТУКАТИ

(Сучасна проблема)

На цій платформі, власне кажучи, вся каша й заварилася: технік з кватирантом висловлювалися за те, щоб стукати, а Марія Миколаївна з Павлом Григоровичем, навпаки, настоювали, щоб дзвонити. Ну, а хазяйка, приватна акула, замість зайняти, значить, нейтральну зону і спокійно чекати, хто переможе — дзвонарі чи стукальники — одверто й нахабно заявила, що ні дзвонити, ні стукати вона не дозволить. А річ, бачите, в тім, що, згідно з розпорядженням міськради, ми одержали кватирн реєстратори: „номер по черзі, прізвище і, нарешті, графа: скільки разів дзвонити, чи стукати“. Технік, як людина свідома і напівінтелігентна, зараз же з юридичного погляду. „Ця графа,— каже,— рівно- сильна наказові. Досить уже, прийшовши додому, клямкою цокати, абож у вікно гукати. Одне слово, хочеш — не хочеш, а дзвони, абож стукай. Додержуйсь порядку. А то, бува, ще й штраф стягнуть“. Отут саме весь цей мелодраматичний етюд і розгорнувся. Щоб чоگونهбудь не пропустити, я й подаю його тут у стенографічному вигляді. Ось:

Марія Миколаївна — А навіщо ж ми всі будемо ризикувати штрафом? Нехай хазяйка купить дзвоник — і кінці у воду.

Хазяйка — А трясці не хочете? Нічого сказати, хороші кватиранти — ні за помийку, ні за клозет не платять, гроші по квадратурі дають та ще й дзвоника вимагають.

Технік — Але ж згідно з третьою графою квартирного реєстратора...

Павло Григорович — Ну там, пробачте, не тільки сказано „дзвонити“, але й „стукати“.

Технік — Так, але „дзвонити“ стоїть на першому місці.

Марія Миколаївна — Та що там розмовляти — купімо, склавшись, дзвоник, а потім з квартирної плати вивернемо. Коли є наказ дзвонити — будемо дзвонити.

Хазяйка — Брешеш, не будеш. В мене не дзвіниця, щоб з ранку до вечора дзвонити. В мене мігрень, а вони на всі дзвони... Брехня, не дозволю!

Павло Григорович — Та воно, справді, можна й не дзвонити, але стукати все ж доведеться. Згідно з наказом.

Хазяйка — І стукати не дозволю. В мене не кухня, щоб кожний йолоп міг барабанити у двері. Знов же — мігрень.

Технік — Плювати нам на вашу мігрень. Про мігрень міськрада нічого не говорить, а от про дзвоника ясно сказано: „Дзвонити“.

Хазяйка — Не дозволю.

Павло Григорович — А стукати?

Хазяйка — Не допущу. Придбайте собі власний будинок, тоді стукайте й грюкайте скільки влізе; хоч головою бийтесь. А так — не дозволю!

Марія Миколаївна — Та що там їй потурати! Я ж кажу — треба самим купити дзвоника, а потім...

Хазяйка — Ач, яка бідова : купити! Ти б краще своєму чоловікові штани купила — мало не в кальсонах бідолаха ходить — а ти „дзвоники“.

Технік — Не ображайте Марію Миколаївну!

Хазяйка — А ти чого за чужу жінку заступаєшся? За своєю б краще доглядав.

Технік — Що ви хочете цим сказати?

Хазяйка — А про це вже спитайте Павла Григоровича; вони ж начебто їхній — хе - хе — приятель.

Павло Григорович — Що за натяк?

Марія Миколаївна — Не слухайте її, громадяни! Вона гадає, що, як у двадцятому році сама торгувала самогоном, так і всі такі. Ну, пигаю востаннє: купиш дзвоника?

Хазяйка — Ні. Нехай твої любовники з своїми дзвониками до тебе приходять!

Марія Миколаївна. — А ти так... так я тобі...

Хазяйка — Брр... хрр...

Технік — Навіщо ж ви так некультурно б'єте її по голові та ще моїм примусом? Я протестую!

Павло Григорович — А ви не втручайтеся; два дурні б'ються, третьому — зась!

Технік — А, так ви ось як...

Хазяйка — Я тобі зараз і подзвоню і постукаю...

Марія Миколаївна — Рятуйте!!!

Павло Григорович — Я не подивлюся, що ти технік; я так тебе одшмагаю...

Технік — Руки короткі. А дзвонити — брешеш — ми все таки будемо,

Павло Григорович. — Ні, будемо стукати!
Чуєш: сту-ка-ти! Як? А ось я тобі зараз покажу...

Марія Миколаївна — Рятуйте!!!

(На цьому мої стенографічні нотатки й закінчуються, бо за компанію почали бити й мене).

Як бачите, перша дискусія так нічим і закінчилась; не дала ніяких наслідків і друга. А час іде; третю графу кватирного реєстратора не виконується. Наближається штраф. Що воно тільки буде?!

„МАРІЯ МАГДАЛІНА“

(Психологічний етюд)

Делегат з'їзду радторгслужбовців тов. Курочка тремтливими руками зав'язував краватку й думав:

„Господи, як же мені, все таки, краще зробити: чи признатися, що розтратив, чи ще почекати? З одного боку, не погано признатися — можуть простити, дати змогу частинами покрити заборгованість, але, звичайно, оголосять догану, протягнуть у газеті, а то ще, милуй боже, і з посади усунуть. А з другого боку, наче добре й не признаватися. Про ревізію щось не чути, ніхто нічого не знає, е, значить, час зібрати якнебудь гроші й покрити розтрату, а тим самим зберегти посаду і своє чесне ім'я. Ну, а якщо признаватися, то звичайно тільки тут, в окрузі. Поперше, мене майже ніхто не знає, не так буде соромно, а подруге — дві тисячі це сума тільки для периферії, а для центру — це справжня ерунда, насіння. Ну, то як же краще: признаватися, чи ні?

А ну, спробую: якщо скаже „в лівому“ — признаюся, „в правому“ — ні.

— Ваню! — гукнув він приятеля, що в нього, буваючи на з'їздах, завжди жив, — в якому усі дзвенить?

— В тому, що брудніше, — сміючись відповів приятель.

-- Тьху, дурню! — вилаявся Курочка.

— А ну, нехай мені доміно порадить. Чіт — признаюся, нечіт — ні. А, бодай би ти здохло! — І Курочка зі злістю, кинувши на підлогу „порожню“, — вискочив з кімнати. Зуби цокотіли з такою силою, що всі звертали на нього увагу, в грудях пекло, наче в крематорії, а ноги не йшли, а витанцьовували якогось чудернацького фокстрота.

— Господи, як же краще: сказати чи ні?

Ледве відшукавши Палац Праці й тримаючись за серце, Курочка почав підійматися по східцях. Ху, ніколи не було так важко йти до свого окрвідділу, як тепер. От уже і другий поверх. Там третій, треті двері ліворуч і... Чи сказати, чи ні? Признаватися, чи може... Курочка, наче епілептик, пройшов ще один поверх і, намацавши двері, увійшов у кімнату. Через шкляну перегородку було видно публіку, що сиділа в залі й уважно слухала чинюсь доповідь.

— Це, мабуть Зануденко про міжнародне смажить, — подумав Курочка, а після нього моя доповідь про роботу правління. Хороша робота — дві тисячі наче корова язиком злизала. Легко сказати — дві тисячі! Ні, будь-що-будь, признаюся! — І рішучими кроками він попрямував на сцену, де за

червоним столом сиділа президія зборів. Що казав попередній оратор, Курочка, звичайно, не чув; він ледве діждався кінця доповіді і, перехрестившись, вивалився на сцену і впав навколішки.

— Простіть мені заради христа — забубонів він, витираючи сльози, — розтратив я... дві тисячі розтратив... як одну копійчку... простіть, більш не буду...

Делегати повскакували з своїх місць і здивовано дивились на новоявлену Марію Магдаліну, що, плачучи, смикала себе за руду бороду і, немов у турецький барабан, біла в груди.

— Простіть... покрию... як одну копійчку...

— Нічого, нічого, — почувися співчутливі голоси — бог простить, хто ж без гріха? Ох-хо-хо — життя наше...

Президія остовпіло мовчала.

— Вибачте мені, товаришу, — нарешті звернувся до Курочки голова зборів. — Але ж хто ви такий і про яку саме розтрату ви нам розповідаєте?

— Та про звичайну, — почав було Курочка, — і відразу ж підвівся на ноги.

За столом сиділи якісь невідомі йому люди, а над ними на стіні висів червоний плякат: „палке привітання округовому з'їздові гірників“.

— Господи, я ж не туди потрапив! — майнуло в голові нашого героя. Мені ж на з'їзд радторгслужбовців треба, а тут гірники. От okazія!

— Вибачте, сказав він голосно — я зараз доведу вам про все остаточно, там, за лаштунками, мій портфель; сю хвилиночку. — І з цими словами Ку-

рочка кинувся із сцени в коридор, а відтіля на площадку.

— Це я переплутав парадне, — сміючись думав Курочка, наче Фербенкс стрибаючи по східцях. — Окрвідділ радслужбовців має вхід з майдану, а я з переляку зайшов з провулку, от і потрапив до гірників. Господи, як добре, що я переплутав, а то, не будь цього, розляпав би я про розтрату нашому з'їздові, ну й каюк. А що таке, власне кажучи, дві тисячі? Єрунда, яку легко покрити. Та й дуже просто: от виграю на перегонах, або на позиці, ну, й той... Ні, брехня — ми ще подивимося — хе, хе! — хто кого переможе: я — БУПР, чи — БУПР мене?

І, відшукавши помешкання свого з'їзду, він бадьорий і радісний підійшов до президії.

ПЕРЕМОЖЕНИЙ САВАОФ

— Можна оглянути ваш клуб?

Завідувач — кирпатий комсомолец з багатірськими плечима — задоволено посміхнувся:

— Не можна, а навіть треба.

— Невже, — здивувався я, — ви встигли перебувати його? Це ж тільки тиждень, як вам передали церкву, а...

— А я вже з неї зробив „що треба“. І знаєте, як я хотів назвати цей клуб? „Червоний опіюм“! — І могутні плечі комсомольця задрижали від сміху.

— Ну, ходімо до вашої церкви, „помолимося“ трохи, — сказав я. — А все таки мені дивно: як це ви

так швидко „святий храм“ під клюб пристосували. Там же стільки ідеологічно-невитриманого: іконостас, стінна живопись.

— Ну і що ж, все це, поки одержимо кошти на ремонт, залишилось там. Що ж зробиш? Але використане по-новому, з підходом. Та от подивіться самі.

І відчинивши заржавілі рипучі двері церкви, комсомолець додав: — Прошу.

Я увійшов і здивовано озирнувся:

— Вибачте, але клюбу я не бачу.

— Темно. Підходу не видно, — пояснив завідувач і повернув вимикач. — Ну, от. А тепер почнімо огляд з іконостасу. Дивіться, на „царських вратах“ — лисі євангелісти з паперами в руках. А під ними гасло: „Ліквідуйте неписьменність дорослих“. Далі: на дверях ліворуч архангел Михаїл з вогненним мечем, а на ньому напис: „Не складай зброї — імперіялісти не сплять“. На других дверях, праворуч — архангел Гавриїл з лілеями. Під ним — обов'язкова постанова РВК — „Бережіть посадки. Штраф 5 крб.“ Тепер — гляньте вгору. „Тайная вечеря“ має пляката: „Громадське харчування розкріпачить жінку“. „Народження Христа“ (бачите: христосик у печері, на сіні) має заклик: „Організуйте ясла — не залишайте дітей по повітках та закутках“.

„Вознесеніє, — „Авіація — двигун прогресу“. „В'їзд господа в Єрусалім“ (христос на осяті) — „Геть старі засоби пересування — дайош, Автодор!“ — „Три отроки в печі огненній“ — „Хай живе кремація!“

Ну, і таке інше. А для різних об'яв я використую скрижалі Мойсея. Дивіться, на одній: „Предплачуйте третю позику індустріялізації“, на другій — „Читайте „Червоний Перець“!“ Здорово?

— Непогано, — згодився я. — Але уявляю собі, як були обурені діди.

— І не кажіть! Один дідуган трохи не бив мене. — Ач, — каже, — чорт собачий: не міг плякатів нижче розвішати. Обов'язково йому на Мойсея п'ястися треба, а якби нижче, на божу матір, повісив, руки повідсихали б, чи що? А то от тепер старій людині й прочитати не можна.

І комсомолець, наче кидаючи виклика Саваофові, задер догори голову і голосно зареготався. Я мимохіть зробив те саме і наш сміх — бадьорий і радісний — ще довго лунав під раціоналізованим склепінням церкви.

КІНОІДЕОЛОГІЯ

Голова славетної кіно-організації (якої саме — не скажемо) апетитно позіхнув і, маляючи на бльок-ноті чортика, запитав секретаря:

— А скажіть, Семене Аркадійовичу, які картини йдуть тепер у робітничих кінах?

— Картини, — посміхнувся секретар, — найперший сорт. Бойовики, можна сказати, ліпших марок.

— Я не про це, — перебив голова. — А ідеологія цих картин яка?

— Ідеологія? — примружився секретар. — Та в нас вона, матінко, з кожної картини фонтаном б'є.

Самі назви чого варті. Ось, наприклад: „Призра счастья“ або „Во власти крокодила“. Чим погано?

— Та - а - к, закручено здорово, — промимрив голова, — але невже і під крокодила ідеологію підпустити можна?

— Натурально, — зареготався секретар. — Адже, що таке, крокодил? Тварина, що пожирає людей, але яких саме? Ось у цім саме вся сіль: він поїдає веслярів, рибалок, мисливців, себто виключно трудящих. Бачите, ось вам соціологічна підкладка вже й готова.

— Так... туманно, правда, але нічого, — ухвалив голова. Ну, а інші?

— Інші ще кращі, — зрадів секретар — „Женщина с миллиардами“, наприклад...

Голова похитав головою.

— А чому ж нас за неї так лаяли?

Секретар навіть підскочив.

— Якесь непорозуміння! Ви тільки вдумайтесь: „Женщина с миллиардами“. Та це ж майже за Карлом Марксом. Це ж краща агітка біжучого сезону. У Маркса — „Капітал“, так би мовити, „мільярди“, а в нас капіталістка — „Женщина с миллиардами“. Поніме?

— Все це так, — зідхнув голова, продовжуючи малювати чортика, — але не завадило б нам щось і наукове до району кинути. Ну там про аборт що-небудь...

— Про аборт? — іронічно примружився секретар — та в нас майже в кожній картині і аборт і все, що хочете, є. А в одному бойовичку —

Любовь парижанки“ називається — так героїня, чи повірите, на п'ять частин шість абортів встигає зробити. А ви кажете...

— Це добре, — неухважно кинув голова, домальовуючи ріжка чортеняті, — а ось щодо політичних тем, у нас той... слабенько, потім, від побуту відстали: не йдемо, так би мовити, в ногу з часом...

— Хреста на вас нема, — скрикнув секретар. — Та в нас усі картини під політику та під побут підігнано. У газеті, скажімо, про рифів пишуть, про Марокко, а в нас уже, будь ласка, „Шейх“, на 8 частин з прологом, тиждень безпритульної дитини оголошено — у нас „Дитя Карнавала“ подано, почався з'їзд жінвідділів — „Жену Фараона“ маєте, відкрилися міські різниці — „Оливерський бык“ демонструється...

— Та ви не хвилюйтеся, — перебив його голова. — Я лише так запитав, доречі. Чи варто там через якусь дурницю кров псувати. Ви подивіться краще, що ось я намалював — і він простяг секретареві свій блок-нот.

— Як гарно! — всміхнувся секретар. — Невже самі?

Трудовий день славетної кіноорганізації почався.

ФІЛЬДЕПЕРСОВІ ПАНЧОХИ

(Весняна каруселя)

День був чудовий. Бадьоре весняне сонце грало своїми зайчиками на сотнях блискучих вітрин, кокетуючи, заглядало під капелюшки гарненьких жінок

і, мов розбишака - школяр, навіть... лоскотало в носі постових міліціонерів, примушуючи їх щохвилини морщитись та чхати. Та що там постових — навіть начальників і директорів не боялося веселе весняне сонце. Воно заходило без докладу до їхніх кабінетів, танцювало на наманікюрованих нігтиках особистих секретарок, бронзових каламарях і портретах вождів; потім, наче щось пригадавши, раптом перекидалося до загальної канцелярії, де й розсипалось тисячами бризків на лисинах головбухів та новеньких блискучих „Ундервудах“.

За одним з таких „Ундервудів“ сиділа героїня весняного оповідання Леночка і, нудьгуючи, одним пальцем вибивала: „Філь-де-перс... Філь-де-перс...“ Просто кажучи: вона мріяла про фільдеперсові панчохи, прекрасні панчохи з подвійними п'ятками і чудовим, тонким швом.

Цього ж вечора за чаєм Леночка сказала батькові:

— Тату, я бачила в пасажі фільдеперсові панчохи: подвійна п'ятка, шво і стрілки. Розумієш, яка це музика?

Леноччин батько нічого не розумів у музиці, а тому сухо запитав:

— Скільки?

— Дрібниця. Всього червінець.

— Дорога музика, — і, даючи зрозуміти, що питання вичерпане, батько закотився газетою.

Вночі Леночка плакала.

— Доведеться, мабуть, звернутися до Сержа, — вирішила вона.

— Сержику, у пасажі оце продаються чудові панчохи. Розумієш? Справжній фільдеперс, подвійна п'ятка, з швом. І коштує це таку дрібницю, що ти навіть не повіриш — десять карбованців.

Серж, мимоволі пригадавши, що в його кишенях „віють вітри“, промимрив:

— З п'ятками, кажеш... Це, дійсно, дешево...

— Сержу, любий! Купи мені ці панчішки! Я буду така рада.

— Добре, добре, моя кохана, — відповів Серж. — Через день ти вже матимеш цей подарунок. — А собі подумав:

— Піду до Жмені: він старий приятель і повинен мене виручити.

— Сашку! Двадцять карбованців — абож ти свиня і падлюка!

Жменя поволі почухав перенісся, подивився на Сержа, почухав потилицю і, не поспішаючи, сказав:

— Завтра о дванадцятій.

Цього ж вечора Жменя, сидячи у своєї приятельки Фендрикової, казав:

— Мені до зарізу треба сорок карбованців. Розумієш, о десятій годині ранку гроші вже мусять бути в мене.

— Сашо, коли ж я тобі відмовляла? Завтра ж вранці я надішлю.

Коли Жменя пішов, Фендрикова подзвонила до... Леночиного батька.

— Котику! Якщо ти мене кохаєш, то зараз же надішли мені вісімдесят карбованців. Дуже-дуже потрібні. Згода?

„Котик“ незадоволено почухав лисину, але в трубку ніжно кинув:

— Добре, добре, моя ластівочко!

Через годину Фендрикова одержала гроші, а другого дня Леночка вже красувалася в нових фільдеперсових панчохах з подвійними п'ятками, стрілками і швом.

І коштували ці панчохи Леноччиному батькові рівно вісімдесят карбованців.

ПЕРШИЙ ЛИСТ

„Дорогий Петю!

Повідомляю тебе про новину: через ідеологічне розходження з ЦК я вийшов із партії. Правду кажучи, з їх розходженням я ще міг би миритись, але вони нізащо не хотіли миритися з моїм, і я був змушений повернути свій партквиток. Ти, звичайно, запитаєш: а що ж тепер станеться з соціалістичним будівництвом? Йй-богу, не знаю. В усякім разі, я певний, що справа з світовою революцією затягнеться без мене на багато, багато років. Ну що ж, нехай вони в цьому обвинувачують тільки себе, я тут ні при чому.

Тепер поговоримо про справи. У зв'язку з тим, що я скоро, мабуть, покину „Тьхутрест“, твоєму дядькові навряд чи можна буде залишитись у нас; я, звичайно, спробую перекинути його на периферію, але що з цього вийде, — ручитися не можу.

Як у тебе справа з хлібозаготівлями? В мене, хвала богові, нічого: насушив покищо п'ять лантухів

сухарів та ще один прохач з провінції обіцяв привезти подарунок: три пуди „крупчатки“. Одне слово — на великдень без пасок сидіти не будемо. Звичайно, я, як авангард і член ВКП, проти цього релігійного опіюму, але ж ти розумієш, коли цей опіюм та стоїть поруч із слив'янками, запіканками та іншими дрібнобуржуазними забобонами, то нашому братові дуже важко боротися за новий побут.

Знов же — і жінка; ти знаєш: вона дочка благочинного і без цього ніяк не може. Крім того, саме на жіноче свято я дав їй чесне слово комуніста справити великдень як слід, а тому, зрозуміло, що я не можу порушити свою обіцянку і тим самим дискредитувати партію, членом якої я перебуваю ще з 1928 року. А до того ж паски ми робимо самі: жінка, значить, доглядає, а я мішу.

Щодо грошей то їх у мене „як кіт наплакав“, і тепер я дуже жалкую, що цими днями купив жінці каракулевого сака: як не кажи, а триста карбованців мені тепер не пошкодили б. А тут ще, наче навмисне, просадив у карти 150 державних. Одне слово, становище мое бамбукове: немає ані сантима. А вони ще обвинувачують мене „в обростанні“ — на мою ж думку, в мене, навпаки, дуже велике „похуденіє“, і вчора наприклад, щоб відсвяткувати іменини дружини, я був змушений однести до льомбарду нову шубу.

Деречі, де тепер Вірка Шубіна? Як вона почуває себе після аборту? Як побачиш, скажи, щоб не приїздила: влаштувати її ні в якому разі не можу — сам з першого квітня буду безробітний.

Ти уявляєш, Петю: я, старий марксист і енгельсист, буду безробітний?!

Де тут логіка? Де справедливість? Де пролетарський підхід?

Бідна, бідна революція!

З колишнім компривітом,
марксист-одиначка І. П.“.

ШЕФИ

Ви, громадяни, кажете — змичка; культшефство, мовляв, і все таке. А коли село через свою несвідомість тебе не приймає, тобто, ти до нього своїм трудовим, мозолястим лицем, а воно тобі у відповідь спину показує, тоді що? Як тоді змикатися накажете?

Та от на тім тижні у нас випадок був. Зібрався ото наш осередок разом з місцевком своє підшефне село одвідати; як не як, а другий годочок у шефах перебуваємо, а ще ні разу не були; цікаво все таки. Ну, й зібралися ми. Дивлюся — всі ніби на свято повдягалися, бо кожний історичну хвилину почував і розумів дуже. Головбух наш, так той навіть шовкову краватку у півметра на себе намотав; цю штуку, каже, я за царського часу завжди на дворянське зібрання надівав через свою несвідомість, а тепер тільки для села бережу; для кого, каже, змичка, а для мене — священодійство! — Ну добре.

Зорганізували ми свій оркестрик, мобілізували директорову своякиню, що романси по-циганському може, і в дорогу.

Приїхали. Село, як село; хоч і підшефне, а від простого не відрізниш. Нам, натурально, зраділи. „Сподобились таки, — кажуть, — живого шефа побачити, вже і не сподівались навіть. От у Качалівці, кажуть, три роки мужики під шефом ходять і хоч би хто. Ото тепер нам заздритимуть“.

Ми, звичайно, зворушилися у повному складі, а головбух навіть висякався від хвилювання у свою славетну краватку. Обдивилися для порядку сільраду. Друкарка наша, Ньюнина, сіла, без зневаги, за простий сільський „Ундервуд“ і відстукала:

„Змичка — запорука трудящих“.

Звідси пішли до кредитового, а за нами увесь народ, звичайно.

Починаємо. Насамперед осередок випустили — Костю Тарілкина. Про міжнародне години зо дві побуровив, потім оркестра „Баядерку“ відкачала і, нарешті, своякinya з романсом вийшла.

— Ну, підшефні, — думаю, — відчуйте! Отакої співачки і в місті не знайдеш, а тут на тобі — простий селянський громадянин безплатно оглядати може.

От тут саме казус і трапився. Тільки оце своякinya на птичі голоси переїхалани фа-соль бере, як підводиться тут якийсь мужичок.

— Товариші, шефні громадяни! — каже, — подозвольте у міркуванні тракторів узнати: коли вони, мовляв, будуть і чи розстрочку припускають?

Ми так і остовпіли. Співачка, звичайно, в сльози, а головбух, зніяковівши, у краватку сякається. Я, як розпорядник, кричу натурально:

— Товариші! Ми до вас з повернутим лицем приїхали, а ви — слова всілякі. І, взагалі, не забувайте, хто у кого під шефством перебуває, — і на сцену: „Продовжуйте, громадяни, змичку“.

І що гірше — інші цього мужичка підтримали: нам, мовляв, з вашого лиця води не пити. Ну, так и пропав даремно наш виїзд.

А другого дня директор мало зі служби мене не прогнав: навіщо, мовляв, своякиню у поїздку цю вліпив — у неї тепер мігрень з істерикою. Ну, спасибі, місцевком одстояв; на три розряди тільки знизили, але залишили з попередженням.

А ви кажете — шефство! Знаємо, їздили.

ГОРЕ ВІД РОЗУМУ

(Жарт)

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

Спочатку, звичайно, була доповідь про міжнародне становище, далі йшла позачергова заява завідувача кооперативної крамниці про те, що щури знизили 50 метрів мануфактури, а потім почалося найголовніше.

Голова сільради урочисто вивів на сцену Семена Сидорчука і голосно проказав:

— Цей громадянин, товариші, не дивлячись на свої сорок три роки і не чекаючи культурного походу, добровільно й самостійно, за допомогою тільки свого піонерського сина Хведька — ліквідував неписьменність. Тепер, товариші, однією письменною

людиною в світі стало більше. Будемо ж сподіватися, що ця людина всі свої знання віддасть на користь рідному селу й буде зразковим активістом. Вра!!! Тричі „вра“ шановному товаришеві Сидорчуку...

І під гучні оплески голова підніс майбутньому діячеві подарунок - книжку: „Полезный лечебник, или 300 необходимых советов, как уберечь скот от ящура“.

Крім цього, піонерський загін обрав Семена Сидорчука почесним піонером, секретар сільради оголосив клопотання перед вищими органами про надання Сидорчукові звання „героя праці“, а пожежна команда свою єдину пожежну бочку назвала „бочкою імени тов. Сидорчука“.

РОЗДІЛ ДРУГИЙ

З того дня, власне кажучи, і почалося.

— Товариші, я пропоную обрати Семена Сидорчука головою санітарного догляду. Людина він хороша, а головне — письменна.

— Степане Карповичу, де б нам для КНС технічного секретаря знайти?

— Та господи ж! Візьміть Сидорчука Семена. І соціальне становище в нього підхоже, і, знову ж, письменний...

Слухали: Доповідь секретаря осередку про втягнення селянського активу в кооперативну роботу.

У хвалили: Висунути в члени правління, як чесну й письменну людину: Семена Сидорчука.

— Кого б це нам до міста по насіння відрядити?

— А звичайно, Сидорчука. Він же письменний. Відразу все знайде, і, взагалі, не підкачає.

— А я, Семене Івановичу, до вашої милости. Листа оце від сінка одержала. Може прочитали б. Я ж неписьменна, а ви ж той...

РОЗДІЛ ТРЕТІЙ

Три місяці крутився наш Сидорчук між комітетами, комісіями, товариствами, осередками. Три місяці письменний бідолаха секретарював, доповідав, ув'язував, підписував, відповідав, заповнював чужі анкети (письменний же!), читав вголос чужі листи. Нарешті, не витримав і...

РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ

„До Н-ської Сільської Ради.

Не маючи більше змоги й надалі нести таку популярність, прошу мене з цього числа вважати за неписьменного. Семен Сидорчук“...

А де ж мораль, кажете? А ось: крути та не перекручуй. Або ж — як люблять казати наші фейлетоністи — „не перегибай палки“.

НОВА ЛЮДИНА

Ти, Петю, не дивись, що я такий конопатий і посаду маю поганеньку. Це все дурниці. Ти краще в душу мою подивись і скажи — хто я такий. Ну, дивись і кажи! Не хочеш? Ну, то я тобі сам скажу: я, брате, людина нового побуту! Розумієш: но-во-го! І все в мене нове: розум новий, погляди нові, почуття нові. Будиночок і той у мене новий! Це тільки торік збудував його. А свідомости в мене так стільки, що на двох слонів вистачить: я член і спілки, і Модру, і Автодору, і „Живрасу“, і ХЦРК і Теже, і... чого хочеш. Одне слово — я активіст і залізна фаланга в боротьбі за новий побут. Випий, Петю, за фалангу і слухай далі. Чому ж це виходить, що я — нова людина, а інші — ні. А тому, голубе, що я не міщанин. Розумієш: не мі-ща-нин. Обдивись мою кімнату: де, питаю я, в мене клітка з канаркою, плюшевий альбом з родичами, малюнки з „Ніви“, самовар з гарусним півнем? А джеж немає! А що ти бачиш замість цього: останню новину науки і техніки — радіо з двома навушниками, портрет Буденного на коні, плякат „Геть неписьменність“, комплект „Вістей“ за минулий рік. Розумієш; усе нове, все сучасне. А ікони, кажеш? Так це, поперше, не мої, а жінчині, а подруге — вони посвячені в живій церкві; отже, брате, і тут у мене все по-новому. Не підкопаєшся. Якого святого намальовано? А чорти ж його знають: чи то Микола-чудотворець, чи то Пантелеймон-ділитель. Ну вип'ємо, Петю, за чудотворців... А от, брат,

цікаве питання: чому й досі святі не носять нових імен. Ерсіей -цілитель, наприклад, абож Автодор-мученик. Ні, голубе, і в цій галузі обов'язково треба зробити щось... А ну лишень, Петю, почнімо з мого цілителя: давай його перехрестимо. Та їй-богу. Ти знімай ікону, а я червоного олівця пошукаю. Що таке: лампадка увірвалась?! Ні чорта: все одно в приватника куплена. А от що на жінчиному капелюсі стоїш — це вже шкода, і хоча б однією ногою, стерво, наступив, а то обома став і стоїть. А, проте, що таке капелюх з погляду світової р-р-революції і марксистського світорозуміння?! Перехідний етап та й годі! Ти вже, Петю, разом і цю вазочку ліквідує! Сам же я не могу — дорога, як пам'ять, а ти, будь ласка, дригни ногою, щоб уцент... Ну, от і спасибі... Що менше міщанства — то краще! Що?! Скатерть маслом заляпав? Нічого — ми гардиночкою її обітремо! А чого цій дамочці тут треба? Може до тебе, Петю?.. А - а... моя жінка!!! Дуж-ж-же приємно!!! Що? Не дозволиш?! Наплювать! Петю, не послабляй темпу і не звертай уваги. Коли нова людина будує нове життя, ніхто їй не сміє заважати, а тим паче — така міщанка, як ти. В тебе так і в паспорті сказано: „міщанка“. А в мене — брешеш, передивись усю мою родовідну — жадного міщанина. Були дворяни, купці, був батюшка, але ж міщанина, повторюю, жадного. І ти ще смієш мені заважати, коли я згідно з конституцією?! Ах, ти так?! Так я тебе так... Це, голубко, тобі не восьме березня, хе-хе! Та не реви ти так голосно! Тебе ж не вби-

вають, а тільки б'ють. Час би вже хоч у цьому розбиратися... Ну, Петю, ти повхажуй за дамочкою, а я збігаю. „Ех, д'зажигай-ка ти, мати, лампа - аду!!!“

. . . . .
Я, товаришу міліціонере, справді випивши, але ж не через норму, а так, в пліпорцію. А щодо жінки то не вірте їй: вона в мене малописьменна, а тому в тім, що було, навряд чи розбирається. Ви кажете, що цими днями вже складали на мене протокола? Ну що ж, новій людині треба і нового протокола! Петю, вип'ємо за новий прото... Тьху, вибачте! Така вже звичка — вітати все нове. Ну пишіть, товаришу, пишіть, — така вже у вас літературна посада, писати. Петю, Петю! Як важко бути фалангою, коли скрізь протоколи. Е - ех !..

ДОБРИЙ ДІДУСЬ

Привівши мене на одну з алей Університетського саду, Жменя зупинився й урочисто прошепотів:

— Дивись, маловірний. Це ж справжня біблійна гравюра. Дивись і почувай.

Я озирнувся. В кількох кроках від нас на лаві сидів якийсь сивенький дідок і розгортав пакунки; поруч із ним сидів безпритульний і наче кіт, що бачив сало, облизував губи.

— Ти, хлопчиську, не поспішай, — мурмотів тимчасом дідок, виймаючи з пакунку шматок ковбаси. Ти все встигнеш покуштувати: і цю „варенку“, і сир із сльозою, і консерви. Я ж ніколи тебе не

обділяв, ні. Ну, почни з ковбаски, на, їж на здорів'я, — і дідок дав безпритульному вареної.

— І так, поміть, щодня, — зашепотів Жменя, сідаючи поруч мене на сусідню лаву. Цей дідуган мені прямо дивує. В наш сухий жорстокий час і така ніжна любов до дітей. І поміть — це зовсім не подання, а просто подарунок від щирого серця. Дивись.

Коли безпритульний з'їв „варенку“, дідок обережно відкрив консерви і настрикнувши на паличку сардинку, простяг її хлопчиківі.

— Тепер з'їж рибки; потім я дам тобі шматочок сиру і одно тістечко і ми вважатимемо твій сьогоднішній сніданок за скінчений. Так, Петро?

І ласкаво посміхнувшись, дідок почав поволі зав'язувати пакунки.

— Та-а-а-к — простяг я. — Це, дійсно, щось надзвичайне. Це прямо, як ти кажеш, біблійна гравюра. Ну, а тепер, після сніданку вони розійдуться до завтрішнього ранку?

— В тому то й річ, що ні, — трохи не скрикнув Жменя. — Цей біблійний оригінал ще з півгодини гратиме з своїм замурзаним улюбленцем у карти абож грітиметься з ним на сонці. Давай, Петю, каже, візьмімо сонячну ванну; це каже, після сніданку дуже корисно. І тільки потім вони розходяться.

— Це дійсно, щось... — почав був я і зупинився. На алею вибігла в супроводі міліціонера якась жінка й закричала:

— Ось він, сучий син, де. Хапайте його, волоцюгу! Почувши це, безпритульний зробив надзвичайне „сальтомортале“ і зник у кущах. Біблійний

дідок підвівся з лавки і остовпіло дивився на міліціонера.

— В чім річ, товаришу?

— А в тім, — відповів міліціонер, що ваш хлопчисько потяг у цієї дамочки сумочку з губною помадою і трояком. Будь ласка до району.

— З якої речі? — обурився дідок. — І чому цього шолудивого хлопця ви називаєте „моїм“? Нехай він краще буде вашим. —

— Я не частую його сніданком, а ви... — почав був міліціонер, але дідок швидко його перебив.

— А ви гадаєте, я його, сучого сина, з доброї волі годую? Якраз. Просто тепер, підчас цієї спеки, майже всі продукти псуються. От і виходить, що до чого не доторкнися — всім отруїтис можна. Так я і вигадав такий спосіб: нагодую раніш цього негідника і, якщо через годину з ним нічого не трапляється, іду додому і їм сам. От і все.

І коли міліціонер з жінкою пішли, біблійний дідок зібрав свої пакунки і, шкутильгаючи повз нашу лавку, мурмотів: „Ач, яке стерво, заробило три карбованці і хоч би копійку“.

Не дивлячись на мене, Жменя підвівся з лавки — Ходімо додому. Тут, здається, вже сирувато.

КАЛЬОШІ

(Сезонне оповідання)

Я не люблю хамства. Не люблю, коли, скажемо, доросла й свідома людина швендяє по установі в кальошах і тим самим порушує правила гігієни та

культури. І справді: навіщо тобі таскатися в цих гумових приладдях, коли ти спокійно можеш залишити їх у швайцара? Я, звичайно, розумію — кальоші тепер кожному „дороги, как память“ (бо продаються тільки на талони і знов же 3 крб. 60 коп.), але ж чого боятися знімати їх? Тобі дається на руки „номерок“; це ж повна гарантія від злодіїв. А знов же і порядок; раз написано: „просять знімати“ — значить, знімай без ніяких дискусій. Я, наприклад, завжди знімаю; як тільки зайшов до установи, зараз же до швайцара: „будь ласка, прийміть пару кальош № 10 з невеличкою діркою на лівій п'ятці“. Ну, швайцар, звичайно, подивиться на тебе суворо: — „Не міг, чорт собачий, без кальош з'явитися — і дасть тобі номерка. Ну, прямо, як в Європі: ти йому кальоші, він тобі — номерок. Культура, хе - хе . . .“

А одного разу, товариші, з цим номерком у мене теж „номерок“ трапився. Зайшов це я в якусь установу; зняв, як завжди, кальоші, одержав номерок (як зараз пам'ятаю: 84) і пішов собі до загальної канцелярії. Поводився я тут, звичайно, за всіма правилами культури та порядку: не смітив не плював, не розмовляв голосно, ні до кого не звертався без докладу. Брехати не буду, — зі мною теж поводитися як слід, по - культурному: казали „ви“, не кричали, не плювали і, навіть термін для відповіді дали по - новому: замість старого, бюрократичного, „приходьте через два тижні“, мені ввічливо заявили: „навідайтеся через три п'ятиденки“. Подякувавши їм за ласку та культуру, я спустився

вниз до швайцара. „Будь ласка, — кажу, — пару гумових кальош на літній підкладці“. І подаю номс-рок, значить. А швайцар дочитав передовицю та й каже: „Ви мене в шию не женіть, в мене не десять рук“ і кидає мені кальоші. Я нахилився до них і остовпів: це був жіночий „контес“. „Вибачте, — кажу, — а ви часом не помилились?“ „Помиляться тут, — відповідає — нічого. Я даю згідно з вашим номером. „Але ж, — трохи не плачу, — я давав вам чоловічі кальоші?“ „А я знаю? Я ж не можу запам'ятати, хто що мені залишає. В мене не десять рук. Та ви не турбуйтеся: іншим разом на ваш номер може й чоловічі кальоші випануть. І дуже просто. Кому яка планіда, хе - хе...“

І що ж ви думаєте? Не збрехав швайцар. Не минуло й місяця, як я вже мав чоловічі кальоші, правда, трохи величенькі — „№ 16“, але тужити довго не довелося: ще через тиждень мені вже дали „№ 14“, потім „12-й“, тут іде маленький інтервал (знову „контес“) і, нарешті, — вра!!! — потрібний мені номер десятий та ще й без ніяких дірок! От тепер ви бачите, товариші, що залишати свої кальоші у швайцара не тільки безпечно, але й корисно; і, знов же, повна гарантія від злодіїв.

А проте, брехати не буду. Тепер, буваючи в установах, я завжди ношу кальоші з собою в газеті. Це, правда, не зовсім красиво, зате, — повна гарантія від „контес“.

ВИПАДКОВИЙ САТИРИК, АБО ЖЕРТВА МОНТАЖУ

— Ну, товариші, — сказав секретар редколегії Дулин — останнє число нашої стінгазети мусить бути на „ять“. Поперше, як це не дивно, воно виходить своєчасно, подруге, матеріялу в ньому хоч зава-
лись і, потрете, я вигадав одну штуковину, що, безумовно, пожавить газету. — І секретар витяг з кишені купу паперових шматків з намальованими віньетками.

— Це назви до наших заміток, — пояснив секретар. От, наприклад: „Навіщо брехати?“ до передовиці про китайську ноту, „Що гадає робити місцевком“ до замітки про культроботу, „Ось що буває з п'яницями“ до протиналькогольного нарису. Ну і далі „Дайш паперову макулятуру“, „Всі до Автотору“ і таке іше. Здорово?!

— Та воно, дійсно, гарно, — ствердив голова редколегії Нечипай. Кольорові художні заголовки, звичайно, будуть, так би мовити, підкреслювати зміст заміток і, взагалі, нададуть газеті приємного вигляду. Знов же і друкарниці менше роботи.

— Значить, подобається? — запитав секретар. Ну от і гаразд. А то все кажуть, що редколегія нічого не робить. А це ж, звичайно, образливо: тут думаеш, стараєшся...

— Так то воно так, — зідхнув один із членів редколегії, а от погано, що в нашій газеті нема нічого викривального. Що у нас хиб немає, чи що? Та їх скільки завгодно: місцевком спить, директор п'є..

— Тихше, тихше,—замахав руками секретар. Не дай боже хто почує. А щодо стінгазети, то й не думайте. Навіщо ми будемо сваритися з адміністрацією і місцевкомом? Це ж буде справжня деменція, склока. Ні, товариші, на мою думку, для керування стінгазетою потрібні тільки три речі: обережність, обережність і обережність. А береженого, як кажуть, і бог береже.

— Та воно й дійсно,—відгукнувся Нечипай,— пошварися з ким не треба, то швидко й на біржі праці опинишся.

— Я ж і кажу, — хитнув головою Дулин. Ну, а зараз доручимо нашому голові змонтувати весь газетний матеріал і вивісити в коридорі. Згода?

— Так я, той... — почав було Нечипай,— на мене чекають...

— Нічого, нічого — одрізав Дулин,— ти й так у нас тільки для меблів. Не будь же свинею — не відмовляйся. Та дивись, змонтуй як слід, там у нас малюнки, фота, так ти того... Не підкачай. Ну, ми пішли.

— Оце, дійсно, не було печалі,— почухав потилицю Нечипай, коли всі вийшли з кімнати. — О сьомій на мене чекає Лідуся, а я мушу поратися тут із цією проклятушою газетою. Ех!..

Він узяв намальовані заголовки й почав їх хутко розкладати до заміток.

— Оця, значить, сюди, для передовиці, оця сюди... хм, а як же далі? От біда. Той дурень хоч би номерами позначив, а то виходить, до кожного заголовку відповідну замітку шукати. Це ж,

значить, треба мало не все читати. Та це ж не менш, як на годину, а тепер... Господи, без чверти сім. Я спізнюся... Що ж його робити? Ех, що буде, те й буде! — і Нечипай ухопив клей і з швидкістю блискавки почав наліплювати на дошку заголовки, а під ними примощувати дописи, що першими попадали під руку.

Другого дня, коли Нечипай прийшов на посаду, товариші зустріли його дружнім реготом і гучними оплесками.

— Ну, брат, і сатирик же ти! Прямо здохнути можна. Ач, як протягнув усіх, навіть директора не злякався. Оце, дійсно, стінгазета... А Дулин, білий, як крейда, відтяг його у куток і, цокуючи зубами, прохрипів:

— Ти що ж це, збожеволів певно? Та взагалі, як же ти без нашої згоди насмілювався? Яке ти мав право?

— Та в чім річ? — захвилювався Нечипай — Я нічого не розумію.

— Не розумієш?! Так іди, почитай, йолопе. І секретар силоміць потяг Нечипая в коридор.

А в газеті було таке: сповіщення місцевкому про те, що вживають заходів до поліпшення культроботи, називалось: „Навіщо брехати“, фото „Контратора за роботою“ — „Дайош паперову макулатуру“ і навіть замітка про захорунання директора мала назву: „Ось що буває з п'яницями“.

Голова редколегії пробіг очима кілька рядків і непритомний упав на руки секретаря.

А другого дня нашого героя звільнено „за демагогію, склок у йантисемітизм“. Місцевком не заперечував.

НУ Й ЖИТТЯ!

Ну й життя тепер — чесному громадянинуві не можна навіть і вулицею пройти; зразу ж представники робітничо-селянської влади хапають тебе за рукава та ще вимагають двоє гривеника. І це на тринадцятому році, коли замість 300—360, замість 17—23 і таке інше... Ну, правда, випив я, не заперечую: і випив, знаєте, по-новому, з підвищенням: замість 5, 7 пляшок пива випив. Що ж, думаю, може ця пивна з іншою змагається, треба ж підтримати хлопців.

Ну, добре; випив це я, поспівав трохи та й виходжу на свіже повітря. Не годиться ж, думаю, в такій приватній справі, як випивка, на безперервку переходити. До того ж у мене й вихідний день якраз: треба, значить, не тільки випити, але й чимсь культурно-освітнім закусяти; в кіношку піти, чи що. Ну, пішов я на колишню Сумську, до колишнього „Ампіра“ імени Карла Лібкнехта. І тільки це я переходжу через вулицю до театру — міліціонер. „Будь ласка, двадцять копійок“ — і квитка мені простягає. На який же це сеанс? — питаю. — Я хочу на перший. — А сам думаю: що за чорт? Невже міліція й продажем квитків уже орудує. Дивлюсь — сміється міліціонер: „З вас штраф за ходіння бруком. Гонить двадцять копійок згідно з цією квитанцією“. — „За ходіння бруком“ — здивувався я. — „А як же пересуватися звелите? На аеропляні літати, чи що?“ — „Літати вулицями на аероплянах теж заборонено“, — відповідає міліціонер, — „а переходити через вулицю

можна тільки за стрілкою. Бачите, на розі? — „Та я, може — протестую — саме за стрілкою й почав переходити, але я, звиніть, випивши і мене може парю й віднесло сюди. Не я ж у цьому винний — продукція“. „Це мене не обходить“, — каже міліціонер, — взяв мого двогривеника, висякав носа і, позіхаючи, пішов геть.

Ну, звичайно, мені вже не до кіна було. Що ж це — думаю — на тринадцятому році й такі порядки: ні пройти тобі, ні проїхати. Це ж — думаю — за царату легше було; коли випивши йдеш, бувало, собі бруком скільки влізе, потім ще на панелі ляжеш, спочинеш та й далі сунеш без ніяких стрілок. А тепер... Ех, такий, знаєте, сум на мене найшов, що я сам не помітив, як знову в пивниці опинився. А тут ще якийсь візник до мене підсів; вгостить, каже, а я за це вас даром додому відведу.

Ну, вдарили ми колективно, по одній парі, по другій, та й поїхали. Візник мій пісень різних співав, а я сиджу собі й блюю потихеньку. А щоб нікому не видно було, то й верха підняв у фаєтоні, бо хто ж його знав: може ж тепер і блювати заборонено. І що ж ви думаете — на першому ж розі нас затримали: не так, бачите, їхали. І це на тринадцятому році. Всюди досягнення, а чесній людині — ні пройти, ні проїхати. Ех, життя!

КУЛЬТУРА

— Ні, досить, — сказав Петро Карпович і налив ще по чарці. — Та ви, товариші, не дивуйтеся; це

я кажу не про горілку, а взагалі. Досить, кажу, вашої мені культури. Досить гучномовців, кінобойовиків, автобусів. Я хочу спокою і тиші. Та й на чортячого батька, справді, я взяв собі відпустку? Щоб оце сидіти з вами в „Аркадії“, пити горілку й слухати фокстрота? Брехня! Я хочу вечеряти біля хати і щоб замість румунської оркестри над вишнями гули хрущі. Я хочу, щоб співали, ідучи додому, дівчата і не „Сербіяночки“, а справжньої української, чорноземної пісні. Коротше: геть усі ваші дурацькі футболи, радіо, таксі. Геть вашу гнилу культуру. Дайош чорнозем, свіже повітря, „вечірній тихий дзвін“! Відпочити від прокляту-щого міста! Я п'ю за село, товариші! За справжнє, чорноземне село!

І з цими словами Петро Карпович випив і закусив таранею.

— А куди ж ти, Петю, поїдеш? — запитали приятелі.

— Я поїду до своєї любої тітусі, яку я не бачив уже десять років. Вона живе десь під Богодуховом. Розумієте: глухе, маненьке село, вісімнадцять верств од залізниці... Та це ж саме те, що мені й потрібне. Іде раз: за село.

* * *

Петро Карпович був дуже задоволений. Все вийшло так, як він і гадав: село — маненьке, тихе; навкруги — безмежне поле, біля тітчиної хати — вишневий садок, в саду — ставок. Ну, прямо, як на малюнках у книжках для першого ступеня. Обід теж був відповідний: замість супу фрі і котлет

„деволяй“ -- польова каша та смажений гусак.

— „Так, оце справжній чорноземний обід“, — подумав Петро Карпович і, гикнувши, поліз у клуню спати. Але через кілька хвилин йому довелося підстрибнути, як ошпареному.

— Петю! Петю! — гукала з хати тітка. — Біжи лишень сюди! Швидше!

— Чого? Що таке? — не зрозумів зі сну Петро Карпович, а в голові майнуло: може бандити?

— Та йди швидше! Я Москву впіймала!

Петро Карпович протер очі: що? Яку Москву?

— Та звичайну. На хвилі 5.600 кілометрів. Я вже другий місяць ловлю її, а це тільки вперше пощастило!

— Так, значить, у вас є... радіо, — здивовано підвівся на сніні гість. — Та навіщо ж воно вам на старості літ? Чого доброго ви через нього почувете? Ну, наприклад, зараз що там передають?

— Зараз? Антирелігійний диспут!

— І вам не сором? А що ж ви батюшці на сповіді скажете?

— Якому батюшці? Отцю Кіндратові? Так його ще позавчора під клюб закрили!

— І, значить, до вечірні у вас не дзвонять?

— Та ні, дзвонять — о шостій — на перший сеанс, о восьмій — на другий. Кіно там тепер. Ну, як не хочеш слухати радіо, піди на город; там дівчата зараз капусту полють. Подивись — чи багато вже напололи?

— І справді, піду хоч народніх пісень послухаю, — подумав Петро Карпович, і попдентався на городи.

Дійсно, там працювали дівчата. Поздоровкавшись, Петро Карпович попрохав: „А ну, вшкварте якої-небудь.

— Та будь ласка! — відповіли йому хором. — Якої ж вам саме: „Стаканчики граненые“ чи „Покупайте у Сюзети“?

Петро Карпович мовчки плюнув і переліз через тин.

— Оце, так чорнозем! — зідхнув він і спинився. На вигоні біля сельбуду стояв натовп і про щось голосно розмовляв.

— А ну, може ці хлопці кобзаря обступили? — подумав наш герой. — Цікаво все таки подивитися на справжнього Перебендю й послухати про Залізняка та Сагайдачного.

Петро Карпович підійшов до натовпу і жажнувся: хлопці грали... в пінг-понг.

— В залі духота, — пояснив завсельбуду, — так ми цю штуку й винесли на свіже повітря. Це нам шефи — спасибі їм — презентували. Дуже цікава річ, правда?

А якийсь сивенький дідок одвів Петра Карповича в бік і пошепки сказав:

— Хочете мати справжні діаманти? І недорого, всього три карбованці за карат.

Петро Карпович, наче епілептик, вдерся до тітчиної кімнати і прохрипів:

— Вибачте, тітусю, але ж я не можу! У вас надто багато культури. Не продихнеш. А від неї, проклятущої, я і втік на село. Я мріяв про чорнозем, тишу, вечірній дзвін, а у вас — радіо, діаманти, пінг-понг... „Сюзети“ співають... Ні, я не можу...

І зібравши речі, Петро Карпович того ж дня виїхав до міста і решту своєї відпустки провів в „Аркадії“.

ПОШЕСТЬ

— Лікарю, врятуйте мене: я хочу стати кіно-режисером.

Славетний психіатр поволі надів окуляри і спокійно оглянув тонку, тремливу постать одвідувача.

— Ваша хвороба далеко пустила коріння.

Замість відповіді пацієнт витяг з кишені й поклав на стіл рогові окуляри, книжку „Что такое монтаж и мультипликация“ і дві листівки: „Мері Пікфорд“ і „Айзенштайн“.

— Крім того — хвилюючись почав хорить, — в своїй установі я весь час сиджу наче в кіно-ательє; подивлюсь на головбуха — думаю: „Ач, як добре падає на нього світло, от би зняти „великим пляном“. Гляну на друкарницю і вже міркую: Її можна б „подати“ так: спочатку — руки на клявішах „Ундервуду“, потім — одну голову, що здригається від друкування і, нарешті — всю: з ногами, машинкою, головою. Ну, і в наслідок цих постав виходять дуже неприємні кадри. За неуважне ставлення до роботи я маю вже повнометражну догану, і тепер мені лишається одне: йти вивчати масові сцени на біржу праці. Зрозумієте ж, лікарю, що це не життя, а сама зйомка. Врятуйте ж мене!

— Так, — зідхнув лікар, — Вам, справді, треба вжити негайних заходів. Я зараз же почну лікувати

вас гіпнозою. Не ворухіться. Пильно дивіться мені у вічі. Слухайте уважно. Я забороняю — чуєте? — забороняю вам думати про кіно. Це абсурд, що вам нічого і ніяк не дасть.

— Як не дасть? — трохи не підстрибнув пацієнт. — Коли мене запросять до Голівуду, то я там одержуватиму замість теперішніх шістдесяти двох карбованців не менше, як двісті тисяч на місяць.

— Ну, це ви, мабуть, помиляєтесь, — посміхнувся лікар. — Невжеж кіно-працівники так добре заробляють?

— Господи?! — Та вони загрибають гроші прямо лопатою. Уявіть собі: Гаррі Лойд одержує на рік три мільйони доларів, Мері Пікфорд — півтора мільйона, Пола Негрі...

— Ну добре, добре, — перебив лікар. — Лікуватимемося далі. Отже, я наказую вам не дивитися на кіно-картини, не читати кіно-книжок, ні з ким не розмовляти про кіно...

— А про що ж я говоритиму з своєю нареченою, з сестрами, з сусідами на дачі? — здивувався хорий.

— Про що хочете, тільки не про кіно. Чуєте: не про кіно...

Тут лікар зробив перед носом пацієнта кілька пасів і, сідаючи в крісло, сказав:

— Ну, перший сеанс закінчено. Через два дні приходьте знову.

— З великою охотою, — відповів пацієнт і зовсім несподівано додав: — У вас, лікарю, чудове, фотографічне обличчя. От би „крупним пляном“...

Коли хорий пішов, психіатр глянув на фото Мері Пікфорд і подумав: „Прямо дивно! Тут працюєш, як проклятий, з ранку до ночі і то ледве заробляєш чотириста карбованців, а вона — на тобі: — півтора мільйона. Аж не віриться“. І, зідхнувши, він машинально розгорнув книжку „Что такое монтаж“.

Через місяць, коли зроблено останнього сеанса, пацієнт радісно стиснув лікареві руку й сказав:

— Ви чудотворець. Ви врятували мене від смертельної хвороби. Тепер я цілком здоровий і при слові „кіно“ завжди біжу до плювальниці — до того воно гидке мені. Скільки ж Вам треба заплатити за лікування? Кажіть прямо: я не пожалкую грошей! Ну?!

Славетний психіатр соромливо посміхнувся:

— Я... не хочу грошей!

— Чому? — здивувався пацієнт. — А що ж ви хочете?

Лікар упав обличчям на стіл і заплакав:

— Я хочу... хочу... бути кіно-режисером! Врятуйте мене!

БЕЗСМЕРТЯ

Правду сказати, я не пам'ятаю, хто почав перший: можливо, я, а можливо, і Петя. Мабуть, що я, бо хоч би скільки ми випили в той день, а, держачись за ринву, я ще міг вільно триматися на ногах і досить приємно співати „Сербіяночку“.

А от Петя в цей же час дійшов „до точки“: сидів прямо на панелі і, дивлячись на мої кальшші, тихесенько сміявся. Отож, — повторюю, — мабуть

почав я. Закінчив це я, мабуть, „Сербіяночку“ і кажу:

— Петю! Друже мій сердешний! От ми з тобою випили і викаблучуємось. А що буде з нами завтра?

— Будемо похмілятися,— відповідає.

— Ну, а післязавтра?

— Якщо будуть гроші, знову вип'ємо!

— Та я не про це. Ну завтра, післязавтра, може дійсно вип'ємо; ну, а далі, далі,— кажу,— що з нами буде? Ну, через місяць, через рік, через, десять років, нарешті?

— Через десять років? — питає. — Ну, звичайно померемо.

— Ну от, бачиш—померемо, а, мабуть, через тричотири дні нас уже ніхто й не згадає. Образливо це дуже, Петю. Живеш, працюєш...

— А ти що ж хотів? — питає Петя.

— Ну як що? Щоб люди про нас пам'ятали, згадували. От, мовляв, жив у 1929 році Павло Ганчірка. Гарний був чоловік, царство йому небесне. Розумієш, Петю, я хочу і після смерти жити в серцях людей. Хочу безсмертя.

— Хм.. мугиче Петя. — Це, справді, приємно: вмер а живеш. Безсмертя,— каже,— дійсно гарна річ. Тільки як же дійти до нього?

Замислилися ми: дійсно як?

— Читав я,— каже нарешті Петя,— в якомусь календарі, що один грек, щоб навіки прославитися, спалив церкву святої великомучениці Діяни.

— Що ж,— кажу,— це засіб не з поганих, але ж за тих часів спалити церкву — це значить знищити

огнище з опіюмом, а тепер, — кажу, — навпаки: що не церква, то майбутній класб. Спалиш — тільки матюками загадуватимуть. Не підходить.

— Ну тоді, — каже Петя, — треба зробити так, щоб про нас щонебудь у газетах надрукували. Ну, наприклад, хоч у „списках п'яниць, затриманих на вулиці“. Розумієш: через 100 — 200 років розгорне хтонебудь у книгозбірні газету й читатиме: „Павло Спиридонович Ганчірка і Петро Юрович Сивенький, будши „під градусами“...

— Це, — кажу, — справді добре, коли про тебе пишуть і тим самим заносять, так би мовити, на скрижалі історії, але було б ще краще, коли б ми сами щонебудь написали. Ну от, наприклад, як Грибоедов. Сто років тому, як умер, а й тепер і портрети, і статті різні.

— А знаєш що, — похввавів Петя. — А ну, справді щось напишімо. Та їй-богу!

— Згода, — кажу. Добре б нам, Петю, цілу книжку вшкварити. Роман якийнебудь, повість. В тебе олівець є?

— Та ні, — відповідає. — В пивниці загубив.

— Ну тоді ходімо до церобкоопу. Купимо паперу, олівця й напишемо.

Підняв я Петю, пішли. Заходимо до крамниці, стаємо в чергу. А Петя мене за пальто — смик.

— Дивись, — каже, — прямо наче для нас повішано: і олівець, і папір безплатний, і знову черги ніякої.

— Про що ти? — питаю.

— А ось, — каже, — книга для скарг теліпається. А ну, туди якунебудь скаргу накрутимо. Як у

газетах. А то можна й віршика. От і зробимо „пробу пера“.

Ну, беремо це ми книжку, примощуємось на прилавку й міркуємо — про що ж починати? А завідатель — зараза:

— Здається, — питає, — ви під градусами, громадяни?

— Коли й напилися, — кажемо, — поперше, не на кооперативні кошти, а на свої власні, а, подруге — ми взагалі без градусів не пишемо: це дає нам надхнення.

— В такому разі, — каже завідатель, — я мушу відібрати у вас книжку.

— Як?! — кричимо. — Всюди гасла — „Книжку масам“, а ви її в нас з рук вириваєте... Перешкоджаєте самодіяльності!! Та може з нас такі пролетарські письменники вийдуть, що нам після смерти пам'ятника поставлять, а ви...

Одне слово, розбалакались: завідатель нас із крамниці випроваджує, а Петя все намагається по морді його влучити. Ну, закінчилось діло, звичайно, в районі: затримали нас „до протрезвлення“. А другого дня, як газету розгортав, так, вірите, — аж руки тремтіли: невжеж, — думаю, — „обезсмертили“ нас, надрукували прізвища. Це ж буде сором на весь Радянський Союз. Аж ні: про нас ні слова; обійшлося таки. І що ж ви гадаєте: кинув я після цього пити, бо, — думаю, — ще й справді в газетах протягнуть. А безсмертя? Та хай воно сказиться — проживу якнебудь і без нього.

ТРАГЕДІЯ ОДНОГО ЖИТТЯ

Сталось. Я дав підписку не пити. Хвилина була історична. Сам голова місцевкому сказав мені: „От і чудесно, товаришу Мерлушкін! Прямуйте ж до кращого майбутнього упевненою ходою тверезої людини“. Я схвильований.

Одне тільки непокоїть: коли я робив „хвостика“ під своїм підписом, зламався олівець. Ох! До лиха це, мабуть. А проте, дурниці. Все це забобони. Після „шабашу“ приятелі, дізнавшись, що я дав підписку, вітали й пропонували на radoшах випити. З обуренням відмовився. Який несвідомий народ.

* * *

Після получки мало не влопався. Ноги самі мене до пивниці притаскали; довелося руками віддирати їх од панелі й ставити на другу лінію. В цілому — прийшов додому „як скло“ і приніс усе до копійки. Дружина спочатку заплакала з радощів, а потім почала сумніватися: „Чи не одержав ти бува, чорт собачий, прибавки“? Тобто, чи не пропиє я, як завжди, десятку і чи не покрив я цю розтрату прибавкою.

— А чому ж я у такому разі тверезий? — питаю.

— Та ти, — відповідає, — так уже наспиртувався, що тебе, ірода, вже ніяка горілка не бере.

І це вам „подруга життя“. Ех... побіг до крамниці і довго з горя пив зельтерську.

* * *

На посаду щодня ходити важче. Особливо загрозиве місце перед самою установою: з одного боку

„Нова Баварія“, з другого „Винпром“ з певним алькогольним асортиментом. Ідеш — просто слиною сходиш. На початку був піснями рятувався — „Сербіяночку“ для відвертання думок співав і біг до устанovi. А тепер і це не допомагає: сам співаєш, а очі пляшки на вітринах мацають: яка з них більша. Ох, і недарма в мене олівець тоді зламався. Недарма.

* * *

Святкував різдво. Було не дуже весело. Гості, поглядаючи на пляшки з „ситром“ і зельтерською, сумно зідхали і щось між собою шепотіли. Розійшлись за півгодини, не прощаючись. Дружина — в гістерику і кричала, що я образив гостей. Важко жити свідомій людині в міщанському оточенні.

* * *

На посаді нові спокуси. Прямо переді мною повісили протиалькогольного пляката. На блакитному тлі — пляшка, а в ній гроші плавають: „Дивись, куди йде твій заробіток“. Безумовно, принципіально нічого проти плякатів не маю, але не можна ж так мучити людину, коли пляшка немов жива, а гроші, що в ній плавають, цитринову корку нагадують. Не можна працювати.

* * *

Дружина не розмовляє. Теща прискає. Сусіди не відповідають на привітання (відмовився випити з ними на новий рік), почуваю, що поступово божеволію. Випадково глянув у дзеркало. Боже мій! Як я схуд і змарнів. Завтра ж треба піти до поліклініки.

* * *

Рятуйте! Оглянувши мене з усів боків, лікар знайшов анемію і відіслав до району міліції. А все вийшло через проклятий рецепт. Цей ескулап прописав, як ви думаєте, що? Портвайн! Ні, це вже було занадто. У мене закрутилось у голові, і в очах затанцювали різні пляшки та чарки. З несамовитим криком — „Геть алкоголь!“ — я розмахнувся і вдарив лікаря у вухо.

* * *

Добре буде, коли судді зрозуміють моє становище, а що коли вони непитущі? Ех, пропала моя голівонька...

МІЙ ВИКЛИК

Жменя, наче бомба, влетів до моєї кімнати і голосно запитав:

— Ну, що викликав?

— Кого? Для чого? — незадоволено, кидаючи роботу, здивувався я.

— Ви тільки подивіться на цього дурня, — зареготався Жменя, падаючи в крісло. — Вся країна тільки й робить, що викликає, а він про це навіть і не чув! Добрий журналіст, нічого казати...

— А-а, — протяг я. — Ти кажеш про соціалістичне змагання? Ну, так я, брат, не тільки чув про це, але й чимало писав про нього.

— Ну, то як же ти не розумієш мого питання? — загарячився Жменя. — Тепер же кожна людина когонебудь та викликає; тепер без виклику соромно

навіть на вулицю вийти. Шахтарі, будівельники, залізничники—всі вони тепер викликають і змагаються.

— Ну, і, по-твоєму, письменники теж повинні це робити?

— Ну, звичайно, звичайно,—трохи не закричав Жменя.—Якщо один шахтар може змагатися з другим, хто більше видобуде вугілля, то чому один романіст не може викликати другого—в кого з них буде більше друкованих аркушів. Абож, скажімо, чому між собою не можуть змагатися поети: хто швидше напише поему, га?

— Ну, а ти викликав уже когонебудь?!

— Ну, ще б пак. Як репортер „Червоного Факелу“, я вже тиждень тому викликав на змагання репортера „Червоної Зірки“, і знаєш що? Я блискуче переміг: мій репортаж на цілі півтора ста рядків більший, ніж у нього.

— То чого ж ти хочеш від мене?—запитав я і з сумом подивився на годинника.

— Я хочу, щоб ти теж викликав когонебудь.

Та це ж, здається, між письменниками не робиться.

— А ти зроби. Будь піонером.

— Боюся, що замість піонера мене вважатимуть за жовтеня.

— Дурниці. Не викаблучуйся й пиши виклик.

— Добре, сьогодні увечері я обміркую, а завтра...

— Нічого подібного. Ти мусиш написати виклик сю ж хвилину, а на завтра я вже встигну і замітку про це дати. У мене навіть і назва вже готова: „Залізні фаланги письменників не відстають“. Добре?

Та ти тільки уяви собі, як мені буде заздріти репортер „Червоної Зірки“ — він прямо лусне з досади! Ну, пиши.

Годинник показував одинадцять, о дванадцятій уже придуть по рукописа, і, зідхнувши, я взявся за блокнота...

— Ну, чорт з тобою. Кажу, кого ж викликати?

— Е, ні, брате, - засміявся Жменя.— Мій обов'язок — тільки розбудити твої громадські почуття, а решта — то вже твоя особиста справа.

Я подивився на недокінчений рукопис, на кам'яне, рішуче обличчя Жмені і, взявши олівця, хутко вивів:

„Я, Сергій Чмельов, викликаю на змагання Микола Васильовича Гоголя. Мета виклику — впровадити з кімнати докучливого репортера і тим самим піднести свою продукцію і зменшити собівартість“ — і, загорнувши записку, я сунув її Жмені в кишеню.

— Прочитаєш у редакції а тепер — вилітай.

— Ну от і прекрасно! — зрадів Жменя, встаючи.— І тобі рекляма, і мені хліб. Прощавай! Біжу!

— Всього найкращого.

Замкнувши за ним двері, я з полегшенням зідхнув і сів за роботу.

КОЖЕН САМ СОБІ АЛЬОХІН І КАПАБЛЯНКА

(Наш шаховий порадник)

Гра в шахи притягає величезну увагу не тільки шахістів, але й осіб, що ніколи в житті й не трималися за слона. Отже, ми, не шкодуючи ніяких

витрат, вирішили скласти коротенького й популярного порадника шахової гри, за допомогою якого кожний читач без особливих витрат і пристроїв легко може втерти носа будь-якому чемпіонові.

Починаємо :

1) Коли ти граєш з партнером, сильнішим за себе, і бачиш, що твоя справа „табак“, роби такий „хід“ : вискочивши на хвилину з кімнати, повернися і з невинним виглядом повідом супротивника : „А вас той... до телефона кличуть“. Після цього, користуючись з відсутності партнера, перестав фігури, як для тебе вигідніше. (Цей хід найперше вжив Капаблянка в 1911 році і він забезпечив йому блискучу перемогу над Ляскером). На випадок, коли супротивник помітить твій „шахер-махер“ і зніме скандал, заспокой його тим, що це був звичайнісінький жарт.

2) Коли партнер „під мухою“— то погану для тебе партію можна легко закінчити таким блискучим трюком : відвернувши чимнебудь увагу супротивника, треба швидким і непомітним рухом повернути дошку так, щоб чужі фігури раптово опинилися на твоєму боці. Коли ж партнер здивується : „Що за чорт ? Я ж, здається, чорними починав“.— Треба байдуже низзати плечима : „Це вас, папашо, після калганівочки мутить“.

(Подробиці цього ходу дививсь у книжці Альохіна „Мої найкращі партії“).

3) Серед чемпіонів, що починають мати успіх, є й такий маневр : у критичну для себе хвилину вони

зриваються з місця і весело заявляють партнерові: „От чорт! Зовсім був забув, мені ж по лікаря бігти треба. Тітка вмирає“. Коли партнера „на тітку“ взяти не можна, вживай такого ходу (це так званий „захист Боголюбова“): удаючи, що тобі млосно, впади обличчям просто на дошку з таким розрахунком, щоб усі фігури розлетілися в різні боки. Після цього, наче отямившись, ти можеш навіть погордливо заявити: „Ну, ваше щастя, що не можна відновити становище, а то я б вам показав „кузькіну мат““.

4) Коли граєш з партнером, що є твоїй підлеглий, і він ось-ось збирається об'явити тобі мат, непогано, наче про себе, зауважити: „А з 20 в нас намічається скорочення. Треба буде списочки заготовувати, хе-хе“. Вдумливий шахіст завжди зможе зрозуміти тебе і остерсється від необачного ходу.

(Дивись книгу Ляскера „Здравый смысл в шахматах“).

5) Граючи ж із своїм „начальником“, перш за все стеж за тим, щоб твої ходи не зробили йому будь-якої неприємності. Пам'ятай, що ти тільки „пешка“ і взагалі не забувай, що підвести людину „під раціоналізацію“ не так уже й важко.

ВІЧНЕ КОХАННЯ

Наливаючи мені другу шклянку чаю, Жменя сказав:

— До чого все таки малинове варення дає людині ліричний настрій. Просто дивно. А от вишні,

поміть, навпаки: вишні скоріше схиляють тебе до спокійних, серйозних думок, до писання складних проєктів, до читання наукових книг. А от малина ні. Після неї хочеться про щось мріяти, деклямувати вірші про любов... Доречі, ти віриш у вічне кохання?

Я засміявся:

— Звичайно, ні. Раніш, коли їздили волами, гостювали тижнями, обідали годинами, можливо, що й любили цілими роками. А тепер — у добу електрики та пари — все пішло іншим темпом.

— І навіть кохання?

— Безумовно. Це закон: іде вперед наука й техніка, змінюються форми побуту.

— І тепер по-твоєму, люблять тільки тижнями?

— Максимум місяцями.

Жменя хитро підморгнув мені і пошепки сказав:

— А якщо я доведу тобі протилежне: продемонструю парочку індивідуумів, що кохаються вже цілий рік і, я певний того, кохатимуться ще не одну п'ятирічку — тоді що?

— А-а... парі! засміявся я. — Добре. Тоді я даю десять карбованців готівкою і цю шовкову краватку, що тобі так подобається.

— Згода. А тепер сідай на цю канапу і слухай уважно. У нас стіни тонкі, наче папір. Ну? — і з цими словами Жменя обережно підняв над канапою край килима.

— О, моя ластівочка, — почувся відтіля чийсь приємний баритон. — Мені здається, що з кожним днем кохаю тебе все більше. А ти?

— Я теж, мій любий, мій коханий,— відгукнувся жіночий голос і — цмок, цмок, цмок...

Жменя спустив килим.

І так щовечора вже цілий рік,— пояснив він.— Звичайно, ти мусиш перевірити це сам і коли через місяць ти повернешся з відлустки — приходь просто до мене, і ми влаштуємо чергову „ревізію“. А з червільником і краваткою можеш попрощатися зрані — будуть мої.

— Тебе просто розморило від малини.— відповів я. Бююсь, що через місяць ми почуємо за стіною якщо не бійку, то досить добру смачну лайку.

* * *

Рівно через місяць я знову сидів із Жменею на канапі і прислухався. Що за чорт? Замість вигуків і загроз „зігнути в баранячий ріг“ або ж „викинути до чортячої матері“ (звичайний кінець усякого кохання) за стіною, як і раніше, бринів приємний баритон: „Ах ти, моє сонечко! Моя любя, кохана ластівочка!“ — І в унісон йому жіночий голос вторив: „А ти мій хороший, ласкавий...“. І все це, звичайно, супроводжувалось симфонією солодких, дзвінких поцілунків.

Здивований я підвівся з канапи.

— А ти, буває, того... не умовився з цими цілувальниками?

— Ну, що ти? — образився Жменя. — Я навіть ніколи не бачив їх. Річ у тім, що двері цієї квартири якраз виходять на окремі східці, що й собі мають окреме парадне. Розумієш?

Ну, тоді це, безумовно, актори, що вивчають якусь любовну сцену — не здався я. А в житті вони, може, як собака з кішкою...

— В нашому будинку немає жадного актора,— похитав головою Жменя.

— І ти кажеш, що це в них тягнеться вже цілий рік? — трохи не закричав я. — Тоді... тоді... це щось надзвичайне. Ну, от що, через місяць ми знову перевіримо, і якщо там буде те ж, що й сьогодні,— я програв.

І знову:

Баритон — Люба (цмок), кохана (цмок, цмок).

Жіночий голос — Любий (цмок, цмок), коханий (цмок).

Я знесилено розвів руками.

Це... це... щось неймовірне. Таких людей треба показувати в паноптикумі...

Жменя мовчки почав розв'язувати мою краватку.

Ні, я так не можу. Як Хома-невірний, я мушу взнати все „до ручки“. Ходімо.

Ми знайшли парадне, яким ходять Жменині сусіди і запитали швайцара: хто вони.

— Це — Панас Семенович Дуля із своєю дружиною,— була відповідь.

— А вона цікава?

— Прямо гравюра. Та в нього всі були такі.

— Як всі?

— А хіба ви не знаєте: це в Панаса Семеновича за останні два місяці четверта вже жінка.

Щоб не впасти, Жменя вхопився за поруччя сідців, а я ввічливо йому вклонився і сказав:

— На жаль, краватку тобі доведеться купити на власні кошти, а щодо чаю, то ніколи не пий його з малиновим варенням. Розумієш?

АНАТОМІЯ ДЛЯ ВСІХ

(Замість підручника)

Кожна свідома людина поділяється на такі складові частини: руки, ноги, тулуб і голову.

I. Руки. Раніш чомусь думали, що найголовнішою „кінцевиною“ людини є голова, але ж в останні часи цю безпідставну теорію блискуче спростовано, і тепер за головний орган вважається не голову, а руки. І справді: чим людина голосує, щобто подає свій голос „за“ або „проти“ на конференціях, з'їздах, комісіях? Чим підписує листи, пише резолюції, відповідає, ув'язує, погоджує і таке інше. Чим? Звичайно, руками. От і виходить, що відірви в якнайкращого співробітника руки, і він одразу ж зробиться нікчемним, бо нічим буде працювати. І навпаки: коли цей робітник позбудеться голови, то цю невеличку втрату навіть ніхто не помітить, бо, мавши руки, людина, як і раніш, буде голосувати, відповідати, підписувати і ув'язувати. Крім цих, так би мовити, державних функцій, руки мають ще цілу низку найрізноманітніших приватних справ. Наприклад: дають підписку не пити і наливають по чарці; плескають у долоні на лекції про розкріпачення жінки і тягають її за коси вдома... Крім того, руки: запалюють примуса, підчищають книжку

ХЦРК, обіймають сусідську наймичку, лічать і свої і чужі гроші, пишуть фейлетони, ручкаються з начальством.

Та взагалі: хіба ж таки можливо перелічити все те, що роблять наші руки, цей найважливіший орган людського організму.

II. Ноги: Ноги теж непоганий орган. Якби в нас не було ніг, то ми, покладаючись тільки на наш славетний трамвай і автобус, завжди спізнювались би на посаду і тим самим вносили б дезорганізацію в роботу держави. І далі:

Якщо ви не службовець, то яким чином ви, не мавши ніг, змогли б дістати собі якунебудь довідку? Це ж вони, рідненькі, носять вашу особу від одного столу до другого, з одного відділу в другий, з одного поверху на другий, з однієї установи до другої. Ось і виходить: щоб одержати довідку, зовсім не треба мати в установі „руку“ — за для цього буває досить тільки пари добре муштрованих ніг.

Не бувши письменними, ноги іноді (святами абож після „получки“), терміново ліквідувавши свою неписьменність починають раптом писати „мислете“. Проте, цей „лікнеп“ недовговічний і швидко ліквідується в районі.

Далі наші ноги допомагають нам приєднуватися до західно-європейської культури й техніки. Справді: чи міг би ти танцювати фокстрота абож, скажім, чарлзтона, коли б у тебе не було ніг. Як би ти грав у футбол, коли б тобі нічим і ні по чому було хряснути свого супротивника. Звичайно, ніяк,

і ми б тоді сиділи на своїх „культяпках“ у темряві і некультурності, без найкращих європейських розваг.

Хоч обидві наші ноги, на перший погляд, і однакові й різняться тільки кількістю мозолів, алеж ліва нога дуже часто переважає свою праву подругу і навіть починає керувати всім організмом взагалі. Людина тоді втрачає свою власну ініціативу і робить тільки те, „що його ліва нога хоче“. А що вона частенько хоче дуже багато, то їй і доводиться разом з іншими кінцевинами відпочивати деякий час у бупрі.

III. Тулуб. Частина тіла, до якої причеплено зверху — голову, з боків — руки і знизу — ноги, зветься тулубом. В середині тулуба є дуже важливий орган — шлунок. Призначення цього органу — перетравлювання різних страв з їх примусовим асортиментом: цвяхами, склом, мотузками, недокурками тощо. Таким чином, робота шлунку цілком належить до поняття важкої індустрії. Над шлунком, десь встановити є другий важливий орган — серце. Його функції: палати від любови, розриватися на шматки від жалю, скакати, мов дурень, від радощів і „битися в унісон“ при розмові з начальством.

Таким чином, ви бачите, що тулуб, сам по собі, нічого не визначає і коли ми згадуємо тут про нього, то тільки як про добру вішалку для кінцевин і непоганий футляр для наших внутрішніх органів.

Ну, от, здається, і все.

Р. С. Тьху, чорт! А про голову й забув. Ну, та нічого: про цю дрібницю нехай напишу іншим разом. Не все ж одразу.

НЕСПОДІВАНА ЗУСТРІЧ

Не вважаючи на гістичні вигуки кондукторки: „місце нема“—невідомий громадянин спокійно увійшов в автобус і поважно кинув:—„Не хвилюйтеся, товаришко. Тут легко може вміститися ще, мінімум, півтори людини“.

Я зацікавлений повернувся і... голосно скрикнувши з радості, аж підскочив.

— Павло Іванович! Чічков! Господи...

Я не помилився: це дійсно був він: та ж „не те, щоб товста, але й не те, щоб тонка“ постать, та ж „приємність у всіх рисах обличчя“ і навіть, здається, одягнений він був у той самий „аглицький з іскрою“ костюм, що про нього писав ще М. В. Гоголь.

— А ви, Павле Івановичу, добре збереглися,— сказав я, посадивши його на своє місце.

Чічков задоволено посміхнувся.

— Так я, дійсно, зберігся добре; а от пам'ятаєте Ноздрьова? Так він бідолага зберігається тільки в холодному.

— Цебто? — не зрозумів я.

— В Соловках сидить дядя. Хапнув, кажуть, вище довоєнної норми, „легка кавалерія“ візьми та й накрий його; ну й поплив парнишка до арктичних країн. Російський Нобіле, так би мовити...

— А Коробочка,— запитав я,— жива ще?

Чічков голосно зареготався.

— Мало того, що жива — активісткою зробилася. В „гурток безвірників“ записалася, ясла організувала, на другу позику індустріялізації першою в окрузі підписалася. Вчора якраз до мене приїздила; відносно облігацій сумнівається. Водяних знаків, каже, не бачу. Чи, буває, не „липу“ мені, спаси боже, підсунули.

— А Манілов де?

— Тут на півдні десь. Комунгоспом завідує. Такий мрійний чоловік, як і був, сидить кожного вечора на східцях і фантазує. От якби, каже, нам „Лопанбуд“ збудувати,— всім Європам носа втерли б.

— Ну, а тепер?

— А тепер і свого власного носа втерти нічим; на хустку грошей немає. Все на проекти, бачите, убухав. Ну і сидить, значить, і мріє.

— Оце так господарник,— похитав я головою. А що ваш Селіфан тепер поробляє?

— Про статеве питання пише. Четверту вже книжку випускає.

— В якому ж дусі він їх пише?

— Та дух то в нього такий самий, як і був. Пам'ятаєте: „запах давно немитого тіла і погано випраної білизни“. А проте нічого — читають.

— Буває,— зідхнув я.— А цікаво знати, як там „підстрибують“ ті дві дамочки...

— А,— всміхнувся Чічков,— знаю, про кого ви кажете. Обидві вдруге повиходили заміж. Дама

„приємна в усіх відношеннях“ вийшла за робітника „відповідального в усіх відношеннях“, а дама „просто приємна“ — за „просто відповідального“.

— А генерал Бетріщев де тепер?

— За кордоном. З голоду подихає.

— Чому ж так? Невже жебрачить?

— Ще гірше, адьютантствує у Миколая Миколайовича.

— О, це фах, дійсно, малопробутковий. Тьху, чорт, я ж не запитав вас про головне: що ви робили увесь цей час?

Павло Іванович посміхнувся:

— Ви краще запитайте мене, чого я не робив. Я завідував будинком дефективних дітей, був директором шлейкарні, керував сільгоспом, випускав якутську газету, торгував гумовими виробами, ставив культурфільми...

-- Ого! Ви, значить, не сиділи без діла.

— Та ні, доводилося й сидіти. Вперше п'ять місяців відсидів, вдруге — сім. Ну, та це все дрібниці. А от прикро, що тепер я зовсім без роботи.

— Чому ж так? — здивувався я.

— Знову постраждав за „Правду“. В „Правді“, кажу, замітка була „Шкідники хлібозаготівлі“ називалася. Ну, звичайно, ревізія: як, чому, п'єте, десяте і от... як бачите. Між іншим, мені тут виходити треба. Всього найкращого, — і, стиснувши мені руку, Павло Іванович Чічіков скочив з автобуса й зник у темряві.

ГРАФОЛОГІЯ

— Ану, вгадайте, товариші, що перш за все потрібне службовцеві? Слово чести, не вгадаєте. Ну, звичайно, скажете — потрібна увага, хуткість у роботі, раціоналізація. А от і ні, а от і неправда, бо найважливіша річ у нашій роботі це... гра-фо-логія. Так, так, не смійтеся, громадяни; я не жартую й зовсім одверто заявляю вам, що не будь цієї графології, я давно полетів би з посади до чортячої мами і не був би у нас тепер завкерсправами. А проте, почну по черзі. Що таке графологія? Це наука, за допомогою якої можна з письма людини впізнати її характер. Отже, тепер вам, звичайно, зрозуміло, яке велике значіння для канцроботи має ця наука.

Пояснюю: з'являється до вас прохач і подає заяву. Ви, навіть не розбираючи змісту, дивитесь на письмо і відразу впізнаєте характер відвідувача. Наприклад, письмо вам каже: ця людина нервова, значить, заяву треба одразу ж пустити „по інстанціях“, бо, в противному разі, можуть бути неприємності.

І, навпаки, коли письмо доводить: автор заяви людина м'яка, неенергійна, соромлива, то тут ви вже сміливо можете класти заяву „під сукно“ і поважно кидати: — „Зайдіть через місяць“. От і виходить, що графологія може з'явитися головним і могутнім двигуном всієї канцроботи: вона показує вам як поводитися з відвідувачами, диктує чергу виконання паперів, розподіляє справи на „термінові“,

й „нетермінові“ і „до архіву“. Я навіть дивуюсь, чому графологію не читають на курсах та у вузах, бо це, справді, прекрасна й цінна наука. А проте, брехати не буду: із графологією іноді можна „влопатися в історію“. Та от зі мною одного разу трапився такий випадок. Приходить відвідувач, подає заяву. Я, звичайно, на письмо; аналізую: „людина безхарактерна, соромлива, боягуз“. Прекрасно. — „Зайдіть, — кажу, — через два місяці“. А відвідувач як розмахнеться та як бацне мене по пиці. — „Ах ти, — кричить, — зараза. Думаєш, як я неписьменний, так і той...“ Я аж підскочив. — „Як неписьменний?.. А заява?“ — „Заяву, — каже, — кум написав, та тобі яке до цього діло?“ — Ну, звичайно, довелось одразу ж пустити заяву „по інстанціях“.

От і виходить, що навіть така точна наука, як графологія, і то іноді під манастир підвести може. В таких випадках, гадаю, треба ще й фізіогноміку знати, з морди, значить, характер переділювати.

От боюся тільки, що поки я вивчусь чужі фізіомії читати, як би своєї власної не втратити.

Ох, не даром же старі люди кажуть: „Вік живи, вік учись, а дурнем все одно вмиреш“. І правда.

СВІЖЕ ПОВІТРЯ

Лікар довго мене стукав, мацав, тикав пальцем у живіт, бив молоточком по спині і, нарешті, важко зідхнувши і знімаючи окуляри, сказав:

— У вас Б — 3.

Я посміхнувся.

— Ви трошечки помиляєтеся. товаришу лікарю. Поперше, в мене не Б, а А, бо я не службовець, а робітник, а, подруге, не З, а 2, бо я живу тільки з мамою.

Лікар хутко надів окуляри і здивовано подивився на мене:

— Ви, власне, про що?

— Та про забірну ж книжку! Ви ж самі кажете: „Б—3“, а в мене навпаки „А—2“.

— Та я не про це,—махнув рукою лікар.—Яке мені діло до ваших книжок?! Я кажу, що у вас туберкульоза легенів третьої стадії, тобто Б—3. Розумієте?

— Ту-ту-туберкульоза? —прошепотів я, сідаючи на плювальницю.—Що ж м-мені тепер робити?

— Особливого нічого,—спокійно відповів лікар. Краще їжте, а, головне, більше бувайте на свіжому повітрі. Гуляйте по садках, ходіть за місто, у поле. Щоранку робіть 10-20 глибоких видихів. Спійть з одчиненими вікнами. Пам'ятайте, що свіже повітря це для вас — усе.

Тремтливими руками я натяг на себе сорочку і, спотикаючись, вийшов з поліклініки.

„Ач, яка неув'язка! — думав я, йдучи додому.— По продуктах „А—2“, а по хворобі — „Б—3“. Аж досадно, чого не навпаки. Для легенів би перша стадія, а для шлунку друга категорія. Е-ех, доля!“

Прийшовши в свою кімнату, я зараз же повідчиняв усі вікна і, розлігшись на ліжку, почав міркувати. Лікар, звичайно, сказав правду: свіже повітря,

справді, корисна й гарна штука; воно — найкращі ліки. Але, як же ним користуватися? Як же „пронести в життя“? (Тут я встав і позачиняв вікна: дуже тягло з ватеру). Якщо, скажім, щодня ходити за місто, або лежати по садках, то це буде не лікування, а самий прогул. Правда, можна ще поїхати на курорт, але поки дочекаєшся черги, так у моїх легенях вже буде не „Б“, а остання літера абетки. Значить, лишається тільки одне — спати з одчиненими вікнами. Що ж, воно й це не погано: вночі повітря значно краще і чистіше, ніж удень. Отже, вирішено, — сьогодні ж уночі я починаю лікуватися свіжим повітрям. Ввечері, роздягаючись спати, я так і зробив — повідчиняв вікна, а щоб їх, не дай боже, не попричиняв вітер, я ще підпер шибки українсько-російськими словниками. Треба сказати правду, я ще ніколи не спав так гарно, як тієї ночі. І снилося мені все таке бадьоре й фізкультурне: то я виходжу переможцем у всіх змаганнях на всесоюзній спартакіяді, то я одержую перші призи цукром та борошном за красу своєї постаті, і кращі академіки ліплять з мене величні погруддя. Прокинувся я ранком од холоду. Бажаючи вкритися, помацав ліжко: ковдри не було. Що за чорт? Може впала! Я підвівся і трохи не скрикнув: в кімнаті — спасибі лікареві — було дуже багато свіжого повітря і дуже мало... одежі. Всього — одна шкарпетка та поворозочка від „спортсменок“. А решта, вкупі з ковдрою, годинником, мамашиним жакетом і навіть стінним малюнком „Девушка у водопада“ — зникло в невідомому напрямі.

Я зробив за лікарським наказом кілька глибоких видихів, і в самих кальсонах кинувся до міліції.

А цікаво: невже наука ніколи не дійде до того, щоб можна було од часно — зберегти дегелі й не втратити штанів?

ХАБАР

— Ну, як моя справа?

Секретар периферійної установи, скорочена назва якої складалась з цілої низки шелесних та свистових літер, підняв від паперів голову і подивився на від ідувача.

— Прізвище!

— Викрутасов, Севастіян Маркелович, — залунав у відповідь хрипавий бас.

— А-а... справа № 253, — пригадав секретар. — Вона зараз у завідателя. На резолюції.

— А коли ж можна взяти про наслідки?

— Днів через п'ять, не раніше. Завідатель тепер на з'їзді.

Відвідувач нахилився до столу і, дихаючи горіччаним перегаром, зашептів:

— А чи не можна прискорити цю резолюцію?

— Ніяк, — відповів секретар. — Завідатель на з'їзді, заступник хорий. Кажу ж, днів через п'ять.

— Та я розумію, — посміхнувся відвідувач, — але немає на світі такої справи, яку не можна було б прискорити. Товаришу! Я дуже прошу.

— І даремне, — відрізав секретар. — Це залежить не від мене.

— Ні, від вас, — настоював відвідувач. — Ви мене „на бога“ не беріть. Я ж знаю. Я ж сам ще при царському гноті служив!

— Грамадянине! — суворо проказав секретар, — прочитайте цього пляката.

— Читав. Знаю. „Скінчив справу — іди“. Прекрасний плякат. Але, вибачте, він мене не обходить. Я зовсім не скінчив справу, а навпаки, тільки почав її. Ну, товаришу, ну, будь людиною, прискор, — вже „на ти“ продовжував прохач.

— Я нічого для вас не можу зробити, — промурмотів секретар, не знаючи що йому краще зробити: просто крикнути: „забирайся геть!“ , чи ще й ударити по голові пресом.

— Ви секретар і — не можете? — ахнув відвідувач. Брехня! Я ж знаю. Я ж сам служив. Ви, безумовно, знаєте всі ці закарлючки, але тільки не хочете. Ну, друже, ну, що тобі завадить? Прискор! А якщо моя подяка потрібна — будь ласка. Не соромся, кажи прямо: скільки?

Секретар хотів устати, але не міг: від слабости підігнулися ноги.

— Червяка вистачить? — продовжував шепотіти відвідувач, рилючись у кишенях. — Може мало? Ну добре, дам два. Та ти не соромся. Я ж знаю. Я ж сам служив. Бери! — І не встиг секретар щось вимовити, як відвідувач уже положив під папери два червінці.

— Ви збожеволіли! — нарешті прохрипів секретар. — Забирайте зараз же гроші і щоб духу вашого...

— Та-та-та, — сміючись перебив його відвідувач. — Навіщо кричати! Раз мало — скажи. Я ж знаю. Я ж сам служив. Ось ще тобі трохи, діткам на бублики. На!

Секретар подивився на рішуче нахабне обличчя прохача, тяжко зідхнув і, повертаючи гроші, сказав:

— Я вас прошу: заберіть! Все одно, я нічим не могу вам допомогти. Не робіть же мені зайвих неприємностей. Завтра у нас чистка. Розумієте? А сюди кожну хвилину може хтонебудь увійти, побачить гроші...

— А-а... — ехидно посміхнувся відвідувач. — В тебе завтра чистка, а ти, заразо, навіть не хочеш мені допомогти. Значить, ти хочеш, щоб я „накапав“ тобі. А й справді: піду зараз до комісії та й скажу, що ти вимагав у мене хабаря.

— Що ви, що ви? — замахав руками секретар. — Це ж буде наклеп, брехня!

— І нехай. А я скажу. Доводь тоді, що ти не верблюд. Спробуй!

— Ні, ви цього не зробіть, — трохи не заплакав секретар.

— А от і зроблю! — взявся у боки відвідувач. — Звичайно, якщо ти підштовхнеш мою справу, то я...

— Але ж, присягаюся, я зовсім нічого не могу зробити для вас.

— Брешеш!

Відвідувач, не поспішаючи, узяв зі столу гроші, обережно згорнув їх і, ховаючи у кишеню, спокійно додав:

— Ну, я ракую до тріох

— Товаришу, я ж казав вам. . .

— Р р - раз.

— Благаю вас!

— Два

— В м не жінка, двоє дітей дошкільного віку!..

— Два з половиною

Білий, наче крейда, секретар блискавкою метнувся до свого пальта, що висіло поряд, і в ту ж мить відвідувач побачив на своїй величезній долоні зім'ятого „тройка“.

— Ого! — здивувався прохач. Якщо не помиляюсь, ви даєте мені хабаря? Так знайте ж, юначе, що я проти всяких „подяк“ і якщо не потертаю грошей, то виключно через свою ввічливість: не хочу образити вас. Отже, на чому ми спинилися? Ага, на двох з половиною. Ну...

— Ради бога! — захрипів секретар і знову метнувся до пальта.

— Мда, — мугикнув прохач — Ще п'ять карбованців. Ну, що ж з вами робити: дайте для „рівного щогу“ ще два і досить. Піду додому. Але пам'ятайте, маестро: якщо моя справа не буде розв'язана через три дні — я піду, куди слід і заявлю, що ви дали мені хабаря та ще й при виконанні службових обов'язків. Чуєте? Ну, а поки — орезервуар.

І незвичайний відвідувач, кокетуючи, зробив „ручкою“ і тукто вийшов з канцелярії.

СЕКРЕТАР КВІТКА

— Чим же ти незадоволений, чудило, — відкинувся на спинку стільця червоний директор Тиханя і, сміючись, глянув на секретаря завкому Квітку, що сидів перед ним.

Квітка тільки сопів і мовчки копирсав пальцем орнамент бронзового каламаря.

— Ти, скажу прямо, чудний чоловік, — казав далі директор. — Я працюю з тобою в повному контакті, задовольняю всі вимоги завкому; не дивно, звичайно, що в нас за останні півроку і КРК не збиралася; а все тому, що їй, голубці, і робити в нас нічого.

— Ось, ось, — пожвавив секретар. — „Не збиралась“. Я про це й кажу. У людей КРК майже щодня, а в нас...

— Та навіщо ж вона нам, — засміявся директор, — коли ми з тобою і так усі конфлікти полагоджуємо?

— В тім то й річ, що вдвох, — буркнув секретар. — Я тобі тільки слово, а в тебе вже й резолюція готова. У людей і КРК, і суперечки всякі; до трудесії, буває, доходять, а тут...

— Та ти ж, чудило, приходиш до мене із законними вимогами, як же я можу тобі відмовляти? — здивувався директор.

— І до інших із законними приходять, — єхидно сказав секретар, — проте, у них — і КРК, і трудесія...

— Та ти що, позиватися зі мною хочеш, чи що? — ще більше здивувався директор.

— Як тобі завгодно, — буркнув секретар, — а далі так працювати не можу! — Сумно! Нудьга! Та й який же я у чортового батька захисник робітників і службовців, коли і без мене все як по маслу? Недарма і в спілці сміються: добре, кажуть, цьому Квітці; не установа у нього, а прямо — „будинок відпочинку“. Тихо, мирно. Аж мені незручно...

Квітка з хвилину помовчав, потім витяг з кишені папірця і, подаючи його директорові, тихо додав:

— Хоч раз відмов. Будь товаришем. Щоб КРК, значить.

Директор знизав плечима, зідхнув і написав: „У виплаті наднормових відмовити“.

Схопивши папірця, Квітка радісно вибіг з кабінету.

— Ну, що, підписав, звичайно? — обступили його.

— Де там: відмовив! — весело розповів Квітка. — Я вже і так його і так — ні чорта. А проте, товариші, не хвилюйтеся; завтра ж я скликаю КРК, і ми як слід, підтягнемо адміністрацію, щоб не зазнавалася. А коли хоч писне — так до трудсесії дійду. Мені недовго. Не на такого наскочили, хе-хе...

І, веселий, радіений, він подався до спілки.

ТАЙНА ТВОРЧОСТИ

Репортер газети „Червона Зброя“ Бузичко дістав від редактора спішне завдання — написати до завтрашнього ранку „жіночу статтю“.

— Ви ж постарайтеся, — ласкаво сказав редактор. — Самі ж знаєте: 8 березня на носі. Так ви ж того... не підкачайте.

Коли Бузичко прийшов додому, він зараз же всі до столу і почав обмірковувати незвичну для нього тему.

— Прямо хоч із пальця висмокчи. Інша річ, якби жінка під автобус попала, або, скажімо, з четвертого поверху впала — тоді, звичайно, можна було б цілу статтю ушкварити. А то на тобі — „Жіноче свято“.

І з цими словами Бузичко незадоволено почухав потилицю й важко зідхнув: — з чого ж усе такі починати?

В цей час за сусідньою стіною зацигикала гармонія, і чийсь хриплий голос заспівав: „Ех, яблучко, куди котишся“...

Спочатку Бузичко по-страдницькому зморщився, а потім схопив олівця і написав:

„Жінка завжди була „яблоком раздора“ у буржуазії“...

Тут він знову задумався.

— Петре, — почувся з кухні жінчин голос, — запали примуса.

Олівець знову заходив у руках Бузичка:

„Але у нас для неї вже не має примусу запалювати низькі любові чоловіків“.

В цей час з кухні почувся дзвін розбитого посуду.

„Ми, звичайно, не будемо зараз дзвонити в усі дзвони, — писав тимчасом Бузичко, — тому, що“...

— Знову розбив... Ах, ти, зараза!

„Тому, що цю соціяльну заразу не всі жінки ще пережили“...

— Та я тебе за це по голому місці! — лясь! лясь! лясь!

„Нехай Захід плеще голій примадонні в модному „ревю“.

— „Маруся отруїла - а - ась“ — почала цигикати гармонія.

„Але наші Марусі, Каті, Віри ще не отруєні цією психологією занепаду“...

— Грудна клітка поділяється... — забубонів за другою стінкою вузівець.

„І вони груддю зметуть усі перешкоди й вийдуть з вікової клітки на волю“...

— Покинь музику! — почулася за стінкою, де грала гармонія, лайка, — кинь, кажу, мать“...

— „Мати, — це святе слово, — писав Бузичко, — зробилося нарешті гаслом нашої жінки“.

— Та бий його, я допоможу!

„Я допоможу тобі, — каже вона нам, будівникам нового життя, бо вона не тільки мати, але й товариш“.

— „Позвольте предложить, красавица, вам руку“... — несподівано заверещав гучномовець під саме вухо Бузичка.

„Але ж чи можемо ми простягти руку допомоги їй, цій колишній красуні, а тепер нашому помічникові й другові“.

— Оношо! — боязко гукнула жінка, — іди. Обід уже готовий.

— Зараз, — пробурмотів Бузичко і писав далі:

„А чи готові ми? І на це питання кожен з нас повинен відповісти: „Ми готові, завжди готові“.

На другий день „жіноча стаття“ була надрукована, а ще через день Бузичко сам пропив увесь

гононар, навіть не згадавши своїх несподіваних „соавторів“, без чийої допомоги він би не написав жадного рядка.

НОТАТКИ СУЧАСНОГО ДОН-ЖУАНА

Познайомився в парку з однією дівчиною. Не дівчина, а гравюра: все на своєму місці, а губки такі, що прямо сами вимагають поцілунку. На всякий випадок запрягнувся в коханні і запевнив, що я помдиректора якогось тресту. Допомогло: через півгодини почала вже називати „котиком“ і навіть дозволила поцілувати в шийку. Діло, здається, на мазі. Між іншим її звать Марусею (прізвища не каже).

* * *

Написав лінці, щоб не поспішала вертатися додому; у нас, мовляв, у квартирі ремонт і взагалі в Харкові голод: дають тільки по 50 грамів хліба і то за рецептом лікаря. Одне слово: „поживи в тещі ще хоч із місяць, а тимчасом може й у нас покращає“.

* * *

Був із Марусею в кіні, на „Підкові щастя“. Дуже сміявся. Між іншим, навіщо в антрактах запалюють світло? Тільки пригорнешся як слід, а воно — на тобі — через кожні десять хвилин заважають. Ех, не жаліють, чорти, електрики. А ще, кажуть, режим економії.

* * *

В установі, зустрівшись у коридорі з друкарницею, намагався її обняти. Дала по пиці. Щока

до того розпухла, що ввечері навіть соромно було йти на побачення з Марусею. Але робити нічого — пішов; пояснив, що карточку рознесло від флюсу. Пожаліла і навіть поцілувала в щоку. О, таємниця жіночого серця! Одна б'є, друга цілує... Ех...

* * *

Вра!! Нарешті таки, Маруся моя! Боже мій! Яка все таки прекрасна штука жінка. Правду сказав поет: „Вона, як тее сонце, сяє і радощі в житті дає“.

* * *

Від жінки одержав листа. Пише, що „без грошей жити у мами незручно, а тому скоро гадаю повернутися“. Оце дійсно: „не було печалі“... А тут ще забігала в установу Катя і вимагала сто карбованців на аборт. А Маруся, коли ми з нею сиділи на „Мулен-Ружі“, так прямо й заявила: „Якщо через тиждень не підемо до загсу — заллю очі кислотою“. Ну, прямо хоч плач. Обов'язково треба вигадати якунебудь командировку й тимчасово змитися. Між іншим: яка в „Мулен-Ружі“ чудова Ольга Чехова. Отаку б бабу та до себе в секретарі. Ех...

* * *

Друкарницю, що дала по пиці, звільнив „за непридатність і відрив від мас“. Трішки позичив із підзвітних сум: 200 крб. для жінки (щоб залишилась у тещі), 100 крб. Каті (на аборт) і 50 Марусі на лякерки (вона ж „нареченна“, хе-хе).

В трамваї познайомився з якоюсь дамочкою. Каже, що вже другий рік безробітна. Господи, з такими чудовими губами і на біржі праці! Запропонував їй місце друкарниці. Дуже зраділа, але ж

каже, що ніколи в житті не працювала за машинкою. Дурниці. Нехай поки діловод за неї подрукує, а вона тимчасом і навчиться. Треба ж нам, нарешті, висувати жінок не тільки 8 березня. А очі, очі... Ех...

* * *

Звільнена друкарниця подала скаргу до трудсесії. Катя вимагає ще сто; каже, що в неї, мабуть, повинна бути двійня, а тому їй треба якогось подвійного аборту. Жінка пише, що мої гроші вона подарувала „дорогій мамочці“, а сама цими днями повертається додому, бо „дуже за мною сумує“. Маруся увечері біла мене по голові лякерками й кричала: „Якщо й завтра не підемо до Загсу, обіллю кислотою“. Завтра ж вранці треба куди-небудь дременути; вигадати якенебудь відрядження і той... Господи, господи! Навіщо ти зробив мене мужчиною!

* * *

У вагоні познайомився з цікавою дівчиною. Дуже сміялася, коли я розповів їй, що їду на південь „вивчати жіночі стегна“ (та воно й дійсно іншої причини для моєї подорожі немає). Безумовно, я їй подобався. Ввесь час цікавилась, хто я, де працюю тощо. Обіцяв, коли повернуся, влаштувати її друкарницею. (Ту можна звільнити: і друкувати не вміє і не піддається). Одне слово — „діло на мазі“.

Рятуйте! Мене заарештовано і відправлено до Харкова за наказом... моєї нової знайомої. Вона — о господи, — ревізор із РСІ. Що воно тільки буде!

Вчора був суд. Коли я ввійшов у залю, я трохи

не впав на підлогу, — суддею була жінка, секретарем — жінка і навіть прокурором, наче навмисне, теж була жінка. О, як я тепер ненавиджу жінок...

За розтрату, протекціонізм, безгосподарність і ще щось припаяли два роки з ізоляцією. Сиджу тепер у бупрі і замість Каті, Марусі, Віри маю діло тільки з однією... „катеринкою“ О, Шекспір таки мав рацію, коли сказав: „Женщина, женщина, ничтожество тебе имя“.

ЯК СТАТИ СЛАВЕТНИМ ПИСЬМЕННИКОМ

(Підручник для початківців)

З давніх давен чомусь думають, ніби письменникові треба мати талант. Брехня! Буржуазна вигадка! Письменником може бути кожна людина, аби в неї під руками був шматок паперу та олівець. І далі — кожний письменник може бути славетним, аби він видав хоч одну книжку. Звичайно, якщо у вас рідний дядя — завідувач видавництва — то вам, як кажуть, „і книжка в руки“. Але ж, беручи на увагу, що не в усіх є дяді, і не кожний дядя — завідувач, ми й хочемо тут дати письменникам-початківцям кілька потрібних порад.

1. Найголовніше в кожному творі — це його назва, бо вона завжди міститься на найкращій сторінці книги — обкладинці. Назву цю треба давати так, щоб з одного боку, до смерти здивувати читача, а з другого — щоб, прочитавши її, не можна було здогадатися про зміст самої книги. Особливо рекомендуємо початківцям такі назви: „За що та на-

віщо?!", „Чотири з боку!", „Не підходь — вдарю!" і т. ін.

2. Крім назви, для успіху книжки має значіння і малюнок на обкладинці. Його теж треба подати читачеві, як слід. Наприклад, коли ви пишете про землетрус у Криму, непогано намалювати римського вояку з величезними радіонавушниками в зубах.

Коли ж ваша книга говорить про змичку з селом, на обкладинці обов'язково повинна бути „Ейфелева вежа", або ж...

А проте, художники це й без мене добре знають.

Тому авторам турбуватися нема чого: загвинтять обкладинку „на ять".

3. Кожну книжку обов'язково треба присвячувати комусь із відомих людей. Наприклад: „Мому одностумцеві Л. Толстому", „Миші Лермонтову на спомин", „Буревісникові від орла", „Горькому — Мерлушка".

4. Непогано з першої ж книжки друкувати й свого портрета. Зфотографуватися можна різно: 1) з ногами, 2) до половини („кабінет-елеган"), 3) у три чверті, 4) в одну третину (так зван. „аліментний розмір"). Найкраще фотографуватися з ногами: поперше, не дуже буде видно вираз вашого обличчя, а подруге, це фото дасть критикові привід кинути блискучу й приємну для вас фразу: „В цій книжці ми ясно бачимо Івана Мерлушку на весь його зріст". Якщо ви боїтесь, що з портрета вас можуть впізнати і навіть побити, то найкраще містити портрета небіжчика-брата, неприємного для вас знайомого тощо.

5. Перед виходом у світ книги треба тонко та вміло звернути на себе увагу читачів. Для цього можна, наприклад, вступити до якоїсь літературної організації, а через три дні надіслати до всіх редакцій такого листа:

„Цим сповіщаю, що з 2-го травня ц. р. я ніякого зв'язку з асоціацією „АБВГДЕЖЗ“ не маю.

Робота над романом „На городі бузина“ (3 крб. в твердій обкладинці) не дає мені часу працювати на користь зазначеній асоціації.

Відомий письменник Мерлушка“.

Непогано дати й таке „спростовання“:

„Через те, що деякі громадяни поширюють чутку, ніби я в своєму романі „На городі бузина“ (вийде в липні — книгарям знижка!) змальовую побут ком-госпу — категорично зауважую, що це все вигадки, і кожний громадянин, прочитавши роман, переконається в правдивості моїх слів.

Щодо брехунів, то я притягну їх до відповідальності.

З привітанням! — Мерлушка“.

Ну, здається, все...

Тьху! Ледве не забув.

Може ж хтось запитає: а як же ж писати саму книгу?

Та, господи: аби олівець та шматок паперу, а там — встигай тільки до видавництва відвозити. Та я ж, здається, казав уже: таланту для цього не треба, це не брехня, не вигадка, а... гірка правда.

Тепер писати дуже легко.

Ну, а що читати оту писанину тяжко, то це письменника „не торкається“.

ЛІКВІДАТОР

Зав. окрнаросвіти тільки що зібрався йти додому коли до нього в кабінет увійшла якась похмура постать і пробасила:

— Вибачте! Я на хвилинку. Важлива справа.

— Що там таке? — незадоволено запитав зав. — Кажіть швидше.

Постать викашлялась і, ставши в позу оратора, почала:

— В той час, коли Чемберлени та інші капіталістичні акули готують новий похід проти Радянського Союзу — ми повинні всіх своїх сил докласти...

— А що вам від мене потрібно? — спитав зав.

— Вибачте. Одну хвилинку. Значить, товариші, ми повинні бути напоготові. А чи все ж ми зробили для цього? Ні, ще не все, бо наші червоні винахідники до цього часу перебувають у надзвичайно тяжких умовах.

— Все це, звичайно, так, — знизав плечима зав. — Але ж що має до цього наросвіта? — І взагалі — хто ви такий?

— Я ж і є червоний винахідник, — поважно відповів незнайомий. — А ось і мій винахід. І він кинув на стіл заялозений клунок. — За допомогою цієї міцної зброї, товаришу, ми переможемо наших ворогів.

Зав. боязко глянув скося на клунок.

— А воно... не вибухне, часом?

Винахідник зареготався.

— Що ви? Коли ж це було, щоб наочний підручник вибухав?

— Який підручник? Ви ж казали про якусь зброю...

— А хіба підручники не є зброя для війни з темрявою? Проте перейдімо до справи, — і винахідник розв'язав свій пакунок.

— Оці кубики і є та абетка, що її я винайшов спеціально для дорослих. Ви ж, звичайно, розумієте, що при ліквідації неписьменности дорослих учнів потрібен інший підхід, ніж для навчання дітей. Наприклад, щоб пояснити дітям літе у „Л“ — ми вказуємо на малюнок „дизга“; „М“ — „мишка“ і тому подібне. Але дорослого ви на „мишку“ вже не візьмете і „дизгою“ його, анахтему, не зацікавите. Дорослого треба вчити не на дизгах, а на таких речах, щоб вони викликали в нього приємні асоціації. Розумієте?

— Не зовсім.

— Та, господи ж... Ну візьмімо такий приклад. „Х“ — „хлопчик“. Для дітей це дійсно „хлопчик“, а для дорослого це вже аліментами дхне, і тому він завжди плутатиме „Х“ с „А“. Таким способом ми ніколи не ліквідуємо неписьменности, що згідно з постановою останнього з'їзду...

— А як же у вас? — спинив його зав.

— О, в мене зовсім інша система. В мене кожна ілюстрація сама лізтиме дорослому в голову. Та ось, дивіться: „П“ — „пивниця“, „Р“ — „район“, „Г“ — „горілка“, „Д“ — „дубець“, „Ф“ — „фінка“, „Б“ — „бупр“.

— Та це ж абетка для якихсь дефективних, а не для дорослих, — посміхнувся зав.

— Що ви, що ви? — замахав руками винахідник — Та в мене під кожний малюнок повну ідеологічну базу підведено. Ви ж тільки зверніть увагу, що при складанні виходить. От візьмімо, наприклад, слово „прогул“. Дивіться: „П“ — „пивниця“, Р — „район“, О — „опух під оком“, Г — „горілка“, У — „улар“, Л — „лікарня“. Та це вже повна картина, що викриває саму суть прогулів. Та це ж виходить, що за ті ж гроші ви можете провадити одразу дві кампанії: — ліквідувати неписьменність і алкоголізм.

— А ще краще — ліквідувати всю вашу абетку, бо після неї всіх учнів доведеться мабуть везти, якщо не до бупру, то до психіатричної лікарні. Прощайте.

— Невже не візьмете? — здивувався винахідник.

— Ні.

— Та що це ви, змовились усі, чи що... В двадцяти вже місцях те саме мені кажуть. От і ліквідуї неписьменність, коли всюди така тяганина. Ех...

І, сунувши в кишеню абетку, винахідник вибіг з кабінету.

НЕПОРИЛІВ У РАЮ

Одержавши від фінінспектора податковий лист на сплату податків, Непорилів з жахом схопився за серце, голосно гикнув і впав непритомний на підлогу. В ту ж мить його неспокійна душа покинула своє восьмипудове вмістище і з легкістю метелика майнула на небо.

— Так це я, значить, гигнув, — промурмотів Непорилів, присідаючи на найближчу хмару, щоб відсапатись. — Досадно тільки, що я не встиг спустити гнилі підосви й продати підмочений цукор... Ну, та чорт з ним. Зате я спритно підвів фінінспектора. Уявляю, як він скривить пику, визнавши, що я перейшов на покійника.— І задоволений з себе Непорилів пошвендяв до загального відділу небесної канцелярії.

У кабінеті зава, звичайно, висіла табличка: „без доклада не входити“, а над головою секретаря пишався плякат: „До уваги прибулих покійників! Коли прийшов до занятої людини, кінчай своє діло і забирайся к чортовій матері“...

— Зовсім як на землі,— ласкаво посміхнувся Непорилів, — тільки у нас посилають до чорта усно, а тут писано.— Я до вас,— звернувся він до секретаря.— Я хочу взнати, куди мене командирують.

— Це не сюди,— буркнув секретар, зариваючись у папери.— Зверніться до „Особкомрозквартземлебіжу“.

— Ку... ди?... — пробелькотів Непорилів, нічого не розуміючи.

— Я, здається, людською мовою ясно вам кажу: до Особкомрозквартземлебіжу. Особлива комісія розквартирування біженців землі. Другі двері ліворуч.

Непорилів пішов і... через три тижні він уже одержав усі потрібні документи. Направили його на постійне проживання в раю.

Наблизившись до воріт Едему, Непорилів буквально остовпів од здивування: над входом вивіска

„Літній сад „Нєсть печалі і воздыханія“, або „Кинь журбу“ (колишній рай), а здалеку чулися танцюристі звуки духової оркестри, що награвала фокстрот“.

— Значить, і тут неп... Одначе... — пробубонів Непорилів і підійшов до Петра, що в новенькій ліберії стояв та уважно перевіряв білети.

— Самоокупаєтесь? — інтимно підморгнув Непорилів, показуючи на хвіст грішників, що товпилися біля каси, — ви вже й з пекла стали пускати.

— А то що ж, на вашу паршиву землю надіятись? Непорилів хутко ступнув у широко розчинені двері раю. Випадково озирнувшись, він побачив свого старого приятеля Генделевича, що помер торік від холери.

— Хіба вже й вашого брата пускають сюди? — спитав Непорилів здоровкаючись.

— А чому б і ні, коли я тут потрібний чоловік, — заторохтів Генделевич, — я взяв підряд на приставку дров з „Райлісу“ до „Пеклопалива“. Нічогенько собі заробляю. А ви яким побитом тут? Тиф, апендицит?

— Гірше: податки, — зідхнув Непорилів.

— Те-с-с! Нікому про це ні слова, — зашепотів Генделевич, відводячи приятеля вглиб саду. — Відносно банкрутів тут суворо; сами бачите: неп у повнім розпалі.

— Яблучка, райські яблучка! — враз почулося в них під самим вухом.

— Добрі гроші заробляє шельма, — заздрісно сказав Генделевич, показуючи на перекупку. — Взяла

в оренду „дерево пізнання добра і зла“ і покупців не відженешся. Купимо хіба парочку.

Тимчасом, близько почулися дикі крики й вереск, і повз них пробігла юрба народу.

— Що за okazaія? — спитав Непорилів одного з тих, що бігли.

— А це великомученицю Варвару в участок повели. Налізались, як устілка, в „Новій Баварії“ і ну приставати до одного серафима...

— Звичайна історія, — пояснив Генделевич. — Ходімо ліпше на майдан „Непорочного зачаття“ до Ноя. Уявіть собі: дідок заново відремонтував свій ковчег і відкрив у ньому паштетну. Самогон у нього, скажу вам, на всю округу вславився.

Коли приятелі сиділи у привітній залі і хилили міцну рідину, Генделевич „просвіщав“ Непорилова:

— Он за прилавком сам Ной, а отой, що подає, його син Хам. От уже дійсно хам, до кожного рахунку по два нулі приписує. А як вам подобається оркестра? А правда оригінальне тріо: на лірі смалить Давид, на трубі архангел Гаврило, а той, що саентиментальні романси виспіває, так то Лазар... Так ви, значить, від податків дуба дали, — несподівано перемінив розмову Генделевич. — Скільки з вас належало? — і він записав щось у себе на чохлаі.

Коли приятелі, дуже похитуючись, вийшли з шинку, скрізь було темно, як у могилі, електрика не світила.

— І куди це ваш міськомгосп дивиться, — сердито пробубонів Непорилів, ударившись головою об телеграфний стовп.

— Всі комгоспи одним миром мазані, — гикнув у відповідь Генделевич.

— Земна постава, — посміхнувся Непорилів і тут же помітив, що Генделевич несподівано кудись щез. А хвилин через п'ять Непорилова схопили здоровецькі архангели й відвели в район, де вже сидів, задоволено посміхаючись, Генделевич.

— А, вже привели злісного неплатника, — сказав він, побачивши Непорилова.

— Так, значить ви... — прохрипів той.

— Ну да, я фінагент, — зареготався Генделевич. — Крути — не крути, а платити доведеться, хе-хе-хе-хе!

Непорилів, ухопившись за серце, grimнувся на підлогу і... прскинувся.

Біля ліжка стояла жінка і, термосячи чоловіка за плече, казала:

— Петю, Петю! Тут уже двічі від фінінспектора приходили: платитимеш?

— Платитиму, платитиму, — пробубонів Непорилів і хутко почав одягатися.

ОМЕЛЬКО ДУРЕНЬ

В якомусь комбінаті, а може й синдикаті (хіба не однаково) жив та був Омелько. Працював він на посаді конторника.

Все він робив недоречі, а тому всі співробітники прозвали його дурнем. Може він і не був таким вже дурним, бо відомо ж, що дурням щастя, а нашому дурневі, якщо й щастило, так тільки як утопному.

Одного разу прийшов Омелько й гірко, гірко плаче:

— Що з тобою? — кинулась до нього жінка.

— Та ось чудний випадок трапився в нашій установі, — відповів Омелько. — Зібралися разом усі службовці для самокритики, а зав, Павло Остапович, і каже: „Починайте з мене“. Ну й почали. Один каже:

— Не смійте перевтомятися, другий: бережіть своє здоров'я, бо воно не ваше, а трудящих, і таке інше. Взяв і я собі слово та й кажу:

— А ще бережіть гроші, бо вони не ваші, а державні.

— Ну й що?

— Скоротили за раціоналізацією.

— Ну й дурень. Захотів бути розумнішим за старших. Кричать усі: „бережіть здоров'я“, а ти й собі встав би та крикнув: „Павлові Остаповичу многая лета, многая лета“.

— А це й правда, — признався Омелько, — іншим разом так і зроблю.

Через тиждень, повертаючись з біржі праці, Омелько зустрів на вулиці Павла Остаповича з кількома службовцями.

— От нагода виправити свою помилку, — сказав сам собі Омелько і, підскочивши до зава, дико заголосив:

— Павлові Остаповичу „многая лета“!!

Як почули це службовці, та як визвіряться на Омелька:

— Ах ти, дурень. Людина до нарсуду йде, боїться, що рік йому припаяють, а ти йому „многая... лета“.

Повернувся Омелько додому з синьяками.

— Ех, дурень, — вилаялася жінка, — ти мусив би сказати: „Ідіть сміливо, нічого з вами не буде“.

Другого дня пізно увечері, коли Омелько стояв біля своєї хвіртки, до нього підійшов громадянин і, боязко оглядаючись, запитав:

— А скажіть, будь ласка, чи безпечно йти вашим провулком?

— Ідіть сміливо, нічого з вами не буде, — враз відрізав Омелько, та не встиг подорожній і двадцяти кроків зробити, як новий будинок, що стояв у провулку, з гуркотом завалився і ледве „не угробив“ довірливу людину.

Знову побитий прибіг Омелько до жінки.

— Біда мені з таким дурнем, — заплакала жінка. Ти ж знав, що там стоїть новий будинок, значить, треба було попередити: „Обережніше! Краще сюди не ходіть“.

Два тижні пролежав Омелько, обв'язаний компресами, доки знову вийшов на прогулянку. Між іншим, він підійшов до будинку, де висіла афіша: „Новий театр“, „Щоденно нові гастролі“.

— „Новий театр - еге!.. подумав Омелько. — Як що новий, значить, незабаром завалиться“. І ставши біля каси, він почав голосно кричати:

— Обережніше, люди добрі! Сюди краще не ходіть.

Почувши це, з театру вискочив адміністратор і потаскав Омелька до району міліції, як хулігана.

— Завжди з тобою щосьбудь трапиться, — розгнівалася жінка, коли Омелько, покусаний „районними“ блошницями, повернувся вранці додому.

— Ти б, як колишній культробітник, побачивши, що народу багато, використав би цей випадок та агітував би: „Хай живе мистецтво! Більше б нам таких видовищ“ ...

— Та хто його тепер зрозуміє — відхнув Омелько, — одне нове валиться, а друге — „Хай живе“, — і похмурий знову пішов блукати.

Зайшов він аж за місто. Дивиться: футбольна площадка; висить афіша, і товпиться сила народу.

— „Ось де саме агітувати“, — подумав Омелько, — і заголосив, неначе зарізаний: „Хай живе мистецтво. Побільше б нам таких видовищ“.

— Ти ж, зараза, що глузуєш? — схопив його за петельки якийсь футболіст з забінтованою головою. — Нашу команду покалічили, „Швидку Допомогу“ викликають, а він: „побільше б нам таких видовищ“ !!

Ледве встиг Омелько врятуватися від самосуду розлітованих спортсменів.

— Госді вже тепер! — ухвалила резолюцію жінка. — Замучив ти мене, не жити, мабуть, тобі серед людей! І влаштувала його в зоологічному садку за сторожа.

Мусимо для справедливости додати, що жадна тварина ніколи не назвала Омелька дурнем.

ПО ТОЙ БІК ПОПУЛЯРНОСТІ

Вперше з іменем Мерлушкіна я зустрівся на сторінках газети, у відділі злочинів. Там чорним по білому стояло: „Вчора, 27 грудня, пограбовано квартиру відомого письменника І. А. Мерлушкіна. Взято різних речей на суму 12 карб. 53 коп.“.

Ох, до чого я відстав від літератури. Ач: „відомий письменник“, а я про нього тільки вперше чую. Треба буде щонебудь з його творів прочитати.

Спитав у нашій книгозбірні — кажуть, такого немає. Та взагалі, — додають, — наші кошти такі мізерні, що тільки на перекладну літературу й вистачає. От візьміть, кажуть, „Любов негра, або 1.000 метрів під водою“. Дуже цікава книжка; вже два екземпляри зачитали. „Тьху! — кажу, — на вашу голову! Перекладних негрів держите, а відомих радянських письменників немає“.

Плюнув з досади в урну і вийшов. А другого дня, мов на зло — знову: „Відомий письменник Мерлушкін захорів на грип. Лікарі побоюються ускладнення на нирки“. — Ну й не щастить же, — думаю, — нашій літературі: Есенін повісився, Гоголь умер, а тут ще й Мерлушкін занедужав.

Але ж нічого; все, хвалити бога, обійшлося, і через тиждень уже можна було читати: „Здоров'я письменника Мерлушкіна значно покращало, і він уже має змогу диктувати перший розділ свого роману „Не підходь — вдарю“. Температура 37,5. Пульс нормальний“. Хоч би скоріше виходив цей роман; неодмінно куплю й прочитаю.

В установі обережно запитав товаришів: „Читали про Мерлушкіна“? — „Ну, ще б пак, — буркнув головбух. — На грип захорів бідолаха“. — „Температура 37,5“, — відгукнувся рахівник. — „А пульс нормальний“, — додала друкарниця. Оце справжня популярність, подумав я і, побоюючись, щоб мене не запитали про твори Мерлушкіна, соромливо зарився у папери.

Через три дні газети радісно повідомили: „Письменник Мерлушкін видужав і для поправки свого здоров'я від'їжджає на південь, де й збирається закінчити свій новий роман „Не підходь — вдарю“. І через місяць: „Славетний письменник Мерлушкін думає закінчити свій роман до 15 серпня, себто до дня десятирічного ювілею своєї літературної діяльності“. Боже мій! Як ми через ці засідання, зібрання й пленуми відстаємо все таки від літератури. Уявіть собі: 10 років пише людина, зветься всюди „відомим“, „славетним“ — а я й досі не читав жадного його рядка. І сміх, і гріх, як кажуть. Нарочито перегорнув шкільну хрестоматію. Може, думаю, хоч „вибрані уривки“ надруковано... Чорта лисого. Хіба ж нашим дітям дадуть щонебудь путне почитати. А в газетах уже — будь ласка: „Відомий письменник Мерлушкін повернувся з Криму і працює далі над новим романом“.

Я так і знав... У нас же не буває інакше. Пам'ятаєте Некрасова — „Братья - писатели, в нашей судьбе что то лежит роковое“. І це правда. Не всти-

гне, буває, людина і крила свої могутні як слід розправити, як уже й тої... Та от вам: „Вчора вночі з п'ятого на шосте умер відомий письменник І. А. Мерлушкін“. — Бідна, бідна література...

* * *

Звичайно, був на похороні. Народу зібралось багато. Були представники літорганізацій і гуртків. Говорили промови. Підкреслювали гарний стиль покійного письменника, його блискучі вирази і цілком витриману ідеологію. А останній промовець, здається з окросвіти, навіть закінчив так: „Більше б нам таких Мерлушкіних“. Тут я вже не витримав; вибрав із промовців найсмирнішого й питаю: „Вибачте,— кажу,— за некультурність, які саме твори написав покійний? Знизав промовець плечима і каже: „На жаль, мені не доводилось його читати. Знаю тільки, що він славетний, відомий, пише десять років. В минулому році, пам'ятаю, ще на грип хорів“... „Так, так,— кажу,— це й я знаю. І температура в нього була 37,5, і пульс нормальний“. „Ну от, бачите“, — посміхнувся промовець і почав голосно сякатися.

* * *

Повертаючись з похорону, познайомився з удовою славетного письменника. Жалілася на матеріальну скруту. — Думаю,— каже,— продати деякі речі дорогого покійничка. Чи не знайдете, буває покупця? Господи, та я й сам із радістю... Зайшов до вдови. З пошаною розглядав власні речі відомого літератора: штани, жилетку, запонки. Штани — як штани,

тільки подерті дуже; жилетка, як і в людей — без рукавів, із гудзиками! Тільки но хотів я прищинитися, як удова й каже: „А може й оце барахло візьмете?“ — і показує лантух із паперами. „А що це?“ — питаю. — „Та, твори“ — каже, — покійного. Тут, — каже, — все, що він за 10 років написав, зібрано. — В рукописах, звичайно. Він же ніде не друкувався“. Ніде?! А чому ж його всі знають? „А це, — відповідає, — наш небіж репортером працює, так він і той, старався приємне щонебудь дядькові зробити. Писав про нього“.

Я схопив себе за голову і, мов божевільний, вичочив із кімнати.

З того часу, як тільки я читаю де про популярність якогонебудь письменника, я завжди думаю: а чи не працює його небіж репортером?

ЯК БАНДИТ ДОПОМІГ ВУЗІВЦЕВІ СКЛАСТИ ІСПИТА З ХЕМІЇ

(Незвичайна пригода)

Коли Нечипаєнко увійшов до Кості Каламутенка, той сидів біля вікна і, схилившись над книжкою, щось жував.

— Невже їси? — здивувався гість.

— Майже, — відповів хазяїн і вказав на книжку. — Бачиш вивчаю печінку, себто гризу граніт науки; а щоб їжа не була такою одноманітною я разом і сухаря гризу, знайшов тільки но під ліжком. От

воно й виходить, наче м'ясним чимсь снідцем. Розумієш?

— Щасливі ви, медики, їй-богу, — зідхнув Нечипаєнко. — На „розтин“ підете — за різні м'ясні органи держитесь, підручник розгорнете — тут тобі і печінка в розрізі, і нирка в натуральну величину. А от нам, хемікам, хоч подихай. Крім „аш-два-о“ проклятого, ну нічого тобі споживного.

— Та годі вже, — відгукнувся хазяїн, — не заважай. Мені треба печінку закінчити.

— А мені водень та гримучий газ.

— Ну от і гаразд. Сідай на стіл абож на ліжко й зубри.

Приятелі розкрили книжки і кілька хвилин мовчали; потім кожен про себе замурмотів: один — про печінку, другий — про гримучий газ.

Перший не витримав хемік.

— І відкіля це стільки слини в роті береться. Ну прямо по губах тече.

— А це тому, що ти про печінку слухаєш, — відповів медик. — А от приходить завтра, я геморої вивчатиму, так тобі, гадаю, легше буде — спокуси менше.

— Та що ж завтра, — зідхнув хемік. — Завтра в мене вже іспити.

Помовчали ще.

— Костю? — знову почав хемік. — От ти вивчаєш печінку і мусиш знати: чому, коли хочеш їсти — то обов'язково за печінку тягне.

— А ти ковтни свого водню — пройде, — всміхнувся медик, і, вдаривши кулаком по „печінці“ в

розрізі", додав:— Ех, цю б чортовину та з цибулькою, перчиком...

— Абож із сметаною, — відгукнувся хемік.

— А то б розрізати на маленькі шматочки та з макаронами.

— Абож з пюре. Ану, стій! Приятелі замовкли і, дивлячись один на одного, почали принохуватися. Так, сумніву не було: з кімнати хазяйки, прямо на них ішли „задушливі гази“ смаженої гуски.

— Ні, це ж хуліганство, — схопив себе за голову медик.—Перед самим носом вузівців смажити гуску—це ж значить зривати увесь навчальний плян академічного року. Ходімо швидше на свіже повітря, бо я збожеволю, абож... украду цю прокляту гуску.

— А може це не гуска, а гусак, — сказав хемік, надіваючи шапку.— А гусаки, кажуть, бувають не такі смачні.

— Все одно... Ходімо, — прохрипів медик, і обидва вийшли з кімнати.

На дворі було темно й мокро. Приятелі мовчки хлюпали по калюжах.

— Стій!—раптом заgrimіло перед ними, і величезна похмура постать з наганом в руках підійшла до студентів.— Роздягайся.

— Товаришу...—прошепотів Нечипаєнко,— в мене старе та задріпане пальто, що навіть соромно його вам давати.

— А в мене ще краще, — відгукнувся Каламутенко.— Вата повилазила, кишень немає, а лівий

рукав коротший за правий; це я штани собі латав, так той... довелося позичати матерію.

— Та хіба ж так можна поводитись з одягом? — суворо зауважив бандит. — А проте, роздягайся, хлопці. Розбиратися особливо не доводиться — третій уже день не обідав.

— Щасливий! — зідхнув Каламутенко. — Тільки три дні. А ми цілий тиждень не знаємо, що таке обід.

— Та ви хто ж такі будете? — здивувався бандит.

— Ми вузівці. Студенти.

— Студенти. Так чому ж ви мені раніш цього не сказали?

— А хто ж його знав, — відповів Нечипаєнко, — ми йшли, мов очманілі. Завтра, уявіть собі, іспити з хемії, а наша хазяйка гуску почала смажити. Повна неув'язка. Довелось тікати.

— Так ти, значить, хемік, — зацікавився бандит. — Це добре. В мене приятель один теж хеміком був; такий, бувало, самогон варив, що прямо „ну“. На жаль убито його цими днями, він ще крадені речі перепродував, так той... посварився з покупцями, ну і вставили хлопцеві „перо“. — Бандит зідхнув і поліз до кишені. — Ось тобі, браток, семигривеник. Похряпай там чогонебудь за упокій того хеміка: все ж ви товаришами в науці були. Ну, а тепер, — ушивайтесь, братишки.

І коли студенти, взявшись за руки, хутко маршували вулицею бандит довго дивився їм услід і, хитаючи головою, мурмотів:

— З такими от субчиками чортового батька заробиш... Тьху.

* * *

А наші приятелі через п'ять хвилин стояли вже в черобкоопі і разом, на зразок хорової деклямації, казали прикажчикові.

— Хунт вареної. Швидше і більше.

* * *

А другого дня Нечипаєнко Іван склав іспита з хемії першим.

„ЖЕРТВА ВЕЧІРНЯ“

Буває, що активістові доводиться проводити до п'яти доповідей на день.

Прокинувшись, активіст Цвіркун потягнувся, позіхнув і дістав з-під подушки свого бльокнота.

— Сьогодні, значить, п'ятниця, — промурмотів він і зробив нігтем помітку. — П'ять доповідей: в клубі — про міжнародне становище, в сельбудинку — про кооперацію, в завкомі — про Авіяхем, в осередку — „Будуйте червоні крила“, на конференції... гм, про що ж мені доповідати на конференції? От чортяча пам'ять, забув! Ну нічого: викручусь. Почну спочатку про міжнародне становище, згадаю, про Автодор, потім зачеплю кооперацію і закінчу все Авіяхемом. Нехай розплутують!

І зрадівши Цвіркун почав одягатися.

Сидячи за столом і обпікаючи губи чаєм, він думав:

— Найкраще зробити так: почати про кооперацію, зачепити Авіякhem, захопити по дорозі Автодор і закінчити все міжнароднім становищем. Або ж ні: спочатку — Автодор, потім — Авіякhem, міжнародне становище...

— Що тобі давати на сніданок? — запитала дружина.

Цвіркун тупо подивився на неї і, силкуючись щось пригадати, відповів:

— Спочатку — кооперацію, потім... Авіякhem.

Дружина жалісливо похитала головою:

— Поганим ти скінчиш, Васю!

— Я скінчу міжнароднім становищем, — промурмотів Цвіркун і, уважно подивившись на жінку, з жахом подумав: „А що як на конференції треба читати про жіноче питання?.. От лихо! Я ж у цій справі — „ні в зуб ногою“. — І вискочивши з-за столу, він почав швидко перебирати книжки.

— Тату! — підскочив до нього син Петько. — Коли ти був маленьким — були тоді піонери?

Цвіркун скрикнув, схопив сина на руки і радісно затанцював з ним по кімнаті.

— Ура! Згадав! — вигукував він. — Дитячий рух! Мені на конференції треба читати про дитячий рух!

І спустивши дитину додола, він ухопив свій товстий, наче вагітний, портфель і вискочив з кімнати.

— Коли повернешся? — гукнула йому дружина.

— На усні запитання не відповідаю; тільки на записки! — кинув Цвіркун і, мов ураган, полетів по східцях...

А на четвертому засіданні, змалювавши міжнародне становище і торкнувшись кооперації й Авіяхему, наш герой, без жадної наявної причини, сів на підлогу й тихо заплакав.

Голова оголосив перерву.

ПОПУЛЯРНІСТЬ

Сестра породильного дому відчинила двері:

— Вам кого?

Громадянин у кепці й гумовому пальті ввічливо вклонився й сказав:

— Будь ласка... вчора до вас одвезено вагітну жінку... Марію Нечипай... Так як вона? Вже?

— А-а... Нечипай, — пригадала сестра. — Знаю. Пологи в неї були сьогодні ранком. Хлопчик.

А про себе подумала: „Ач, який чоловік у Нечипай. Молодий та приємний. Ех, щастить же людям!“ — І зідхаючи замкнула двері.

Знову дзвінок.

— Вибачте... Як там справа? Е - е - е... з Марією Нечипай... Родила?!

Людина в рогових окулярах і з портфелем під пахвою витирала хусткою лисину і з нетерпінням чекала відповіді.

„Мабуть, батько“, — догадалась сестра і ввічливо сказала:

— Пологи пройшли добре! Хлопчик!

І знов дзвінок.

— Марія Нечипай родила?

Тепер біля дверей стояв вузівець і мнучи в руках зшиток, боязко дивився на сестру.

— Хм... мабуть, брат, — подумала сестра і ще ласкавіше відповіла:

— Сьогодні вранці Марія Нечипай родила хлопчика.

Потім приходили й питали про Нечипай ще троє, і хтось двічі дзвонив телефоном.

Тому недивно, що коли увечері прийшов ще якийсь громадянин і знов запитав про Нечипай, бідолашна сестра не витримала й закричала:

— А вам чого, власне кажучи, треба? В мене про цю Нечипай, уже питались і чоловік, і батько, і брат, і сват, і ще троє. Не можу ж я тільки те й робити, що розмовляти з усіма родичами наших пацієнтів. На мене чекає робота.

— Ви помиляєтесь, громадянко, — засміявся відвідувач. — Вас не могли питати про Нечипай особи, що ви їх перелічили, і саме тому, що вона — кругом сирота, а я її чоловік.

Сестра промурмотіла у відповідь щось незрозуміле і, замикаючи двері, подумала:

„Так, значить, це... господи! Така молода дамочка і вже така популярна. Ну, й часи!“

ПІДХІД

Швачка важко зідхнула і з ненавистю подивилася на мадам.

— Я прямо не знаю, що вам і запропонувати. Це вам не підходить, те не подобається... А може... і вона вхопилася за журнал.

— От гляньте сюди: блюза „маркіза“. Із звичайної вольти, а яке нарядне. Знову — гофре, мережка — і ціна всього двадцять п'ять карбованців.

Мадам незадоволено похитала головою.

— Ну тоді оце, — витираючи з лоба піт, говорила швачка, — костюм „Сафо“. Коштуватиме карбованців тридцять. Голубий маркізет. Спереду — дрібненьке плісе, сзаду — волянички, тут...

— Ах, це все не те, — нервуючись перебила її мадам. Це все дуже нарядно. А я б хотіла щонебудь просте. Розумієте: зовсім просте. Та й як же можна інакше: мій чоловік — відповідальний робітник, незабаром — чистка, а ви гофре, волянички, плісе. Це ж зовсім, як кажуть, „не співзвучне епосі“. Ну як я у ваших воляничках і гофре піду на відкриття робітничого клубу або ж на змичку з пролетписьменниками. Та й назви у вас якісь... ідеологічно невитримані: „Маркіза“, „Сафо“. Це ж розумієте, мені зовсім не личить. А головне — дуже нарядно. У нас бувають партійці.

— А-а! — радісно скрикнула швачка. — Тепер я гас розумію: вам потрібний костюм з підходом. Господи! Чого ж ви раніш мені не сказали? От вам чудовий ідеологічний костюм: „Пролетар“. Без воляннів і плісе. Мережки ніякої. Все гладко і дуже просто. Правда, він з файдешину і коштуватиме 123 карб., але...

— Це нічого! Головне, щоб було просто й скромно, а гроші — це дрібниці. В четвер я заїду на примірку.

Задоволені вони стиснули одна одній руки.

СВІДОМА ЛЮДИНА

(Монолог дамочки у фільдеперсових панчохах)

Ах, що не кажіть, голубко, а бути жінкою свідомого чоловіка — ні, це просто жахливо. А мій же ірод, наче навмисне, такий свідомий, такий свідомий, що хоч у труну лягай. Та от зрозумійте сами. Прочитав це він колись про розрив з Англією і зараз же резолюцію: „Як справжній громадянин радянської соціалістичної республіки, я оголошую бойкот усьому англійському“. І що ж ви думаєте? З того дня він не п'є англійської соли, не робить англійського проділю, не їздить на автобусах фірми „Лайлянд“. Ну, добре — ти свідомий, так ти сам і протестуй собі, скільки влізе. Навіщо ж у це міжнародне діло жінку вплутувати?

А він, бачите, і мені наказав: не носити англійських блюзок і не користуватися англійськими булавками. Ну, а ви ж, голубко, сами знаєте, що без булавок, кожна жінка наче без рук і що англійська блюзка дуже молодить обличчя. Але ж яке діло свідомому чоловікові до обличчя його жінки, коли він, бачите, ненавидить Чемберлена. Він так і мою болонку почав звати не „Мімішка“, а „Чемберлен“. А тепер от теж: бойкотує все китайське і ми не п'ємо чаю, не їмо рижу, не користуємося з моєї улюбленої китайської сервізи. А „Мімішку“ він не „Чемберленом“ називає, а „Чан - Кай - ші“. Просто до сліз шкода собачки: з неповинної тварини зробив якусь міжнародню акулу. А тут ще, наче навмисне, в газетах заклик до хатньої господарки:

„Здавайте золоті обручки та сережки у фонд індустріалізації“. Ну, звичайно, мій чоловік не міг не відгукнутися на це і — уявіть собі — відібрав у мене всі мої золоті речі. „Тепер, — каже, — коли наша країна, будуючи соціалізм, потребує грошей, свідома жінка не має права носити ці нікому не потрібні ццяцьки“. І відніс усе до льомбарду. А я ходжу тепер як наймичка. Ось тут і живи з таким чоловіком. Ні, голубко, нікому я не раджу виходити заміж за свідомих: для них перш за все — світова революція, а жінка — це вже так, остання категорія та й годі.

ПОМСТА

Реєстраторша ЗАГС'у Любочка наче сномарила: ручка, якою вона писала, робилася то великою, як голобля, то маленькою, як голка; каламар, бризкаючи на ділові папери чорнилом, танцював перед нею якогось дикого гопака, а в голові — величезна катеринка накручувала щось довге-довге й жалібне без міри.

Річ у тім, що Любочка щойно зареєструвала шлюб своєї подруги Надії Петушкової з Іваном Петровичем Нечипаем, з тим самим Ванькою, що тільки місяць тому водив Любочку на „Крижаний Палац“, а в перервах присягався на вічне кохання.

От і вір людям. Та нехай би ще він зрадив її з якоюсь іншою, а то на тобі: з її найкращою подругою.

Та й подруга нічого сказати: бігала кожнісінького дня до Любочки, користувалася її пудрою, помадою,

позичала, не віддаючи, гривеники на трамвай, і на тобі:

— Будь ласка, зареєструйте мене з громадянином Нечипаєм.

Ні, брехня. Любочка так не подарує цій конопатій видрі свого щастя: вона мусить за всяку ціну помститися їй, і помститися люто. І Любочка почуває, що вона повинна зробити це зараз же, цю ж хвилину, інакше серце її не витримає й розірветься на тисячу шматків. Ручка знову обертається в голлоблю, а катерника в голові починає грати щось бадьоре й переможне.

І вже не розуміючи, що вона робить, Любочка тремтливими руками схопила книгу шлюбних записів, відшукала Надію Петушкову і в графі „вік молоді“ замість написаного „18“ твердо й чітко поставила: „42“.

І їй стало легше...

СЕЗОННА ХОРСБА

(Весною запахло, весною)

— Вітай мене: я вже поет!

Трохи не перекинувши шклянку з чаєм, я здивовано глянув на Жменю.

— Ти? По... ет?!

Жменя заплескав у долоні.

— Ну да, да — справжнісінький поет.

— Якого ж напрямку?

— Е-е... Забув! Та в мене в бльокноті записано. Постій! Марусина адреса... Рахунок з пральні...

Ага от: „Індивідуаліст - спіраліст“ і ще щось. Кінець стерся; не видно. А проте, не в цьому річ. Важливо, що я вже з дитинства, як пригадую, дуже захоплювався віршами. Читаю, бувало, „птичку божу“, а сам плачу.

— А тепер?— запитав я.

— Тепер я сам пишу вірші.

— А інші плачуть?

— Та ти не жартуй. Я, дійсно, почав писати віршами і дуже непогано.

— Жмене!— суворо перебив його я.— Місяць тому ти казав, що в тебе великі здібності до роману. Якщо не помиляюсь, ти навіть збирався писати „Войну и мир“. В сучасному аспекті.

— І напишу!— закричав Жменя.— Раз збирався, значить обов'язково напишу. Але напишу віршами. Чуєш?

— Чую також, як два місяці тому чув, що ти збирався написати побутову драму.

— І напишу, але віршами!

— І півроку тому,— продовжував я,— ти казав, що в тебе вже є плян сценарія.

— Напишу і сценарій, але віршами!..

— Ну добре, добре!— замахав я на нього руками.— Краще прочитай щонебудь з твоїх шедеврів.

— Та, будь ласка, в мене їх стільки, що й на воза не забереш. Ну слухай!

І відкашлявшись, Жменя урочисто й голосно деклямував:

ПИСЬМО

Устав от трактора,
Свершившого весенний сев,
Залез я в хлев,
Где сена пахнувшие груди.
И мне мерещились во сне
Твой конические груди.

— Ну?

— Чудово! Але чому ж... по-російському?

— Простий розрахунок. Я хочу мати найбільшу аудиторію: на Україні живе тільки 25 мільйонів, а в Росії — 50. Розумієш?

— О ти, брат, тонка штучка! — засміявся я. — Ну і що ж, друкують денебудь твої вірші?

— Уяви собі — ні! Та ти ж знаєш, тепер всюди протекція. У мене на цю тему навіть цілу поему ушкварено. От слухай...

— Жмене! — суворо почав я. — Ти прекрасний, досвідчений репортер, навіщо ж тобі вірші, „конические груди“ та інша римозана ерунда? Чом ти не працюєш за своїм фахом? А щодо віршів, то ти ж сам якось казав, що це — „матеріал для підверстки“.

— Ну і що з того, що казав, — посміхався Жменя. — А вона от, навпаки каже: „вірші — це все“.

— Хто вона?

— Та Маруся ж. Жінка.

— Чия жінка? В тебе, здається ж, була Наталка.

— Ну да, була, а тепер Маруся. Вже місяць, як одружились. Сам розумієш — весна!

— Тьху, чорт! Я й забув, що тепер весна! — засміявся я. — Значить, це в тебе сезонна хвороба.

Ну, нічого, на твоє щастя, весна буває тільки три місяці, а тому хвороба не встигне ще пустити глибоко коріння. Не падай же духом: влітку ти, замість „коницеских“ викрутасів знову почнеш писати про поширення утильзаводу та прибуття нових автобусів. А все таки, сором, великий тобі сором! Свідома людина і на тобі... Ну, я мушу тебе залишити: поспішаю!

— — —

І ви гадаєте, я пішов додому, щоб працювати, писати якунебудь гумореску, чи що? Ні — чорти б мене взяли — ні! Я пішов писати... вірші про „її блакитні оченята“...

Господи, хоч би скоріше літо!

— — —

РАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПОБУТУ

Мій сусіда в автобусі довго дивився на мене, потім узявся за гудзик мого пальта і запитав:

— Ви гадаєте, що я користуюсь цим „ноєвим ковчегом“ тільки як засобом пересування? Помиляєтесь. Я як людина, що цілком — чуєте? — цілком, на всі сто відсотків, раціоналізувала побут, не могу так однобоко дивитися на речі. Автобус для мене не тільки транспорт, — автобус для мене й аптека.

Я здивовано подивився на мого сусіду.

— Так, так, — продовжував він, задоволений з ефекту від його слів. — Ви ж бачите, як неймовірно трясе нас машина по нашому славетному брукові — усі кишки перетрушує. А я, треба вам сказати, хо-

рий на шунок. І от після кожного рейсу в автобусі мій шунок починає навдивовижу нормально працювати. Тепер розумієте різницю між нами: ви тільки їдете, а я — і їду, і лікуюсь. За ті ж гроші! Хо-хо!..

— Це ви, справді, той.. здорово вигадали.

— Ще б пак!— задоволено всміхнувся сусіда.— У мене кожен крок раціоналізовано до краю. Та от, наприклад хвилину тому я поступився своїм місцем дамочці. Гадаєте ввічливість? Нічого подібного: раціоналізація. Псперше,— мені занімили ноги і треба було постояти, подруге,— дивитися на цікаву жінку зверху значно приємніше, ніж знизу, і, потрете,— я встиг дурно прочитати „вечорку“, яку читала людина, що стояла поруч з дамочкою.

— Ого-го!— похитав я головою.— В справі раціоналізації ви, дійсно, „собаку з'їли“.

— А ви відкіля це знаєте?— злякано запитав сусіда.

— Про що?— не зрозумів я.

— Та про собаку, що я з'їв?— прошепотів він і, озирнувшись, присунувся до мене.

— Я.. як.. з'їли?— прошепотів і я, спробувавши відсунутися.

— А дуже просто. В нашому будинку до чорта собак: болонок, шпіців тощо. І ви, звичайно, знаєте, що собаки, крім того, що гадять на сходах і тим самим порушують обов'язкову постанову про санітарний стан будинків, ще й розносять різні зарази і хвороби. Це—поперше. Подруге—м'ясо собаче, коли його підсмажити та ще з цибулькою, перчиком..

— Значить, раціоналізація?— запитав я, щоб перервати неприємну для мене розмову (а я з дитинства чомусь не люблю собачого м'яса).

— Ну, звичайно,— зареготався розмовник.— От і виходить, що я одноразово знищую хатніх шкідників і маю даремне м'ясо. Та в мене, взагалі, все так. Раціоналізація „до ручки“. От, наприклад, я розмовляю з вами. Ви гадаєте, що це „просто так“? А от і ні,— я маю тут подвійну користь. Поперше, підчас розмови не так хочеться їсти — я обідатиму тільки через дві години,— подруге,— коли людина говорить, у неї краще функціонують легені, а мені, туберкульозному, це дуже корисно і нарешті... Ой, лишенько,— схопився він, мов опечений,— я ж проїхав свою зупинку. Всього найкращого! Доведеться стрибати підчас руху. Ех!..

І мій сусіда прожогом вилетів на задній ганок і стрибнув у калюжу.

— З вас карбованець штрафу!— тієї ж хвилини почувся чийсь голос.

Я глянув у вікно. Мій сусіда, весь заляпаний болотом, стояв біля постового і винувато розводив руками.

Що він казав міліціонерові — я не чув, бо автобус уже рушив далі.

— От тобі й раціоналізація!— зареготався був я, але засунувши руку в кишеню, одразу зрозумів, що помилився: і тут мій розмовник не зрадив засад раціоналізації.

Відсутність мого золотого годинника могла бути цьому добрим доказом.

ДИТЯЧА РЕЦЕНЗІЯ

Жменя ніколи в своєму житті не писав дитячих оповідань, але... чого тільки не зробить людина, одержавши аванса. На мою думку, така авансова людина може зробити все: винайти порох, стрибнути на місяць, написати „Войну и мир“. Жменя не був винятком: він написав дитяче оповідання. Пригадав трохи Аверченка, трохи Бухова, трохи свою гімназіальну „практику“ і написав. І уявіть собі — написав досить добре оповідання з непоганим гумористичним ухилом. В усякім разі, коли він прочитав цей твір своїм приятелям, вони іржали, мов жеребці, і одноголосно радили Жмені перейти виключно на дитячу літературу. Завідувач видавництва, проглянувши книжку, поплескав Жменю по плечу і сказав: „у вас справжній дитячий талант. Замовляю ще чотири книжки“... А другого дня рецензент, ламаючи від захоплення олівець, написав: „Це щось надзвичайне. Більше б нам таких майстрів дитячої книжки“...

Коли оповідання з малюнками відомого художника вийшло нарешті з друку, Жменя одержав авторські примірники і приніс їх додому.

— От, діти, моя книжка! — урочисто сказав він своїм „квітам життя“: — це я писав виключно для вас та ваших товаришів. Беріть собі по примірнику, уважно прочитайте, а потім одверто висловте мечі свою думку. Ну, марш у ту кімнату і за роботу.

Коли дітвора зачинилась, Жменя, посміхаючись, подумав: а й справді — їкня рецензія повинна бути

для мене найважливішою. Бо це ж оповідання для них і з їхнього життя. А ну, цікаво, цікаво.— І хвилюючись Жменя почав ходити по кімнаті. Голосний регіт дівтори примусив його спинитися.

— О, це прекрасна ознака,— подумав письменник.— Значить, моя книжка дітям подобається. Прекрасно. А цікаво, все таки, послухати, як саме вони її рецензують. І, наблизившись до дверей, Жменя прислухався.

— Я не розумію,— почувся голос молодшого сина, Юрка,— як це видавництво могло надрукувати таку нісенітницю?

— Да, боротьба за якість, очевидножкі, ще не все охопила,— погодився з ним Миколка.

— Та дивіться сами,— продовжував Юрко,— в цій книжці вчитель говорить учневі: „перелічте країни Сходу“, а учень, уявіть собі, відповідає: „Афганістан, Белуджістан... Дніпрельстан“.

Дружній регіт чотирьох дитячих горлянок залунав у кімнаті.

— Оце, дійсно, дотеп,— сказав Павло.— Тепер же кожен піонер знає, що таке Дніпрельстан.

— Отуди тобі!— підтримав його Петько.— А наш батько отак відповідати примушує дорослого учня семирічки.

— Та це ще нічого,— хихикнув Юрко. Ви краще послухайте ще одну перлину. „Що ви там, Слинько, читаете під партою?— запитав учитель.— Ми ж, дається, пишемо тепер диктуру“. Слинько зніяковів: „Я... нічого...“ І в цю саму мить з під парти на підлогу впала якась книжка. Всі завмерли. Насува-

лася гроза. Вчитель грізно глянув вниз і... кріпко поцілував Слинька. Під партою лежала книга: „Тези та резолюції X з'їзду профспілок“.

— Да, кінець сильно ідеологічний,— зідхнув Петько.— А проте, мені здається, що татові краще перемінити фах: зробитися, наприклад, деревообробником.

— Ну, та воно й легковим візником бути непогано,— додав Юрко.

— А мостити брук?— відгукнувся Павло,— це ж тепер...

Але Жменя вже не слухав: він зграбастав решту книжок, побіг на кухню і кинув їх у пічку.

А другого дня він повернув видавництву всі свої а: анси.

СУЧАСНИЙ ПИСЬМОВНИК

І. Дорогий Семене Аристарховичу!

Ми, Ваші співробітники, щасливі взнати, що операція над Вашою шановною сліпою кишкою пройшла блискуче. Так, Семене Аристарховичу, Ви вирізали собі апендицит. Та й хіба могло б це бути інакше? Енергійний і стійкий борець за поліпшення державного організму, Ви перенесли дорогу для Вас ідею раціоналізації і до свого власного організму, відрізавши назавжди непотрібний відросток, що протягом стількох п'ятиріч був для Вас тільки додатковою витратою. Але ж вітаючи Ваше видужання ми в порядку самокритики не можемо, одначе, не висловити Вам і суворої догани: ми говоримо тут

про розтрату і не про ту, що місяць тому виявила РСІ, а про нову, далеко ганебнішу і незаконну. Отже, „не взирая на лица“, ми одверто і сміливо говоримо Вам: „Не смійте розтрачувати свої сили, працюючи у себе вдома, не смійте з'являтися на посаду до свого повного й радісного видужання“.

З любов'ю Ваші співробітники.

II. Кохана Лідіє Олександрівно!

Киньте на хвилинку крутити свою касу і зрозумійте моє критичне становище. Ви — касирша ЦРК, я — непомітний покупець продуктів. Щоб бачити Вас хоча б крізь віконечко каси, щоб почути Ваше ніжне: „Куди ж Ви претесь; станьте в чергу“, я змушений щодня ходити до Вашої крамниці і щонебудь купувати. Зрозумійте, що при моєму невеликому заробіткові, це частенько буває накладно, і я тоді мушу переходити на державний бюджет. Так, кохана коопробітнице, я чиню розтрату і в найближчому часі перейду на підробки. Врятуйте ж республіку від збитків, а мене — від бупру. Не робіть кооперацію спільницею цієї карної справи. Скажіть, де ми з Вами можемо зустрічатися, і все збійдеться якнайкраще.

Хай живе кооперація — шлях до вашого серця!
Ваш С. П.

III. Петю!

Вчора на вечірці Ви зі мною мовчали, наче на загальних зборах і, навпаки, увесь час любесенько розмовляли, слившись до сусідки праворуч.

Пам'ятайте, що з правим ухилом я буду боротися до кінця, і тій чорнявій я Вас даремне не подарую. А якщо Ви й надалі провадитимете свою фашистську політику — безмежні поля арктичних країн будуть моїм останнім притулком.

Покищо Ваша Р. Т.

IV. Маріє Іванівно!

В нашу епоху, епоху економічних і революційних зворушень, коли західно-європейська буржуазія, притиснута з усіх боків свідомим пролетаріатом здає одну за одною цитаделі рабства і примусу і, задихаючись від безсилої злости, змушена визнати досягнення Союзу Радянських Соціалістичних Республік мені мимоволі хочеться вигукнути: „Маріє Іванівно! Будьте завтра в новому пасажі після п'ятої“!

Люблячий Вас кустар-одиночка Н. Г.

V. Дорога Облігаціє Автодорівно!

Я член ліги „Час“, а тому витратити останній на пусті балачки і тягнути волинку не люблю і одверто Вам заявляю: „Ваша білява голівка і денационалізований будиночок, що на Заїківці, не виходять з моєї голови. Скажіть — „згода“ і ми завтра ж, не гублячи дорогоцінного часу, підемо в „ЗАГС“ для заключення матримоніальних формальностей“.

З повагою Н. С.

З М І С Т

	Стор.
Замість передмови	3
Сценаристи	5
Близкучий керівник	8
Доспівавел	10
Хвороба зросту	12
Ліберал	15
Дявонити чи стукати?	18
Марія Магдаліна	21
Переможений Савоф	24
Кіноідеології	26
Фільмпереволі панчохи	28
Перший мст	31
Шефи	33
Горе від розуму	35
Нова людина	38
Добрий дідусь	40
~~Кальоші . . . . .~~	~~42~~
Випадковий сатирик, або жертва монтажу	45
Ну й життя	48
Культура	49
Пошесть	53
Безсмертя	55
Трагедія одного життя	59
Мій виклик	61
Кожен сам собі Альохін і Капобланка	63
Вічне кохання	65
Анатомія для всіх	69
Несподівана з'стріч	72
Графологія	75
Свіже повітря	76
Хабар	79
Секретар Квітка	83
Тайна творчості	84
Нотатки сучасного Дон-Жуана	87
Як стати славетним письменником	90
Ліквідатор	93
Непорилів у раю	95
Омелько-дурень	99
По той бік популярності	103
Як бандит домогів вузліцеї екавети іспита з хемії	106
„Жертва вечірки“	110
Популярність	112
Підхід	113
Свідома людина	115
Помета	116
Сезонна хвороба	117
Рационалізація побуту	120
Дитяча рецензія	123
Сучасний письменник	125

ЦІНА 60 КОП.
(Р)

org